

The oldest established and largest Hungarian Paper Published Daily.

SZABADSÁG LIBERTY

Beolvadt lapok: Magyar Híradó, Magyarok Csillaga, Esti Ujság, Amerikai Hírlap, Magyar Napilap, Magyar Hírmondó, Californiai Magyar Farmer.

A legnagyobb és leggyorsabb magyar lap Amerikában. Megjelenik minden nap.

NO. 301. SZÁM

HARMADIK ÉVFOLYAM

Cleveland, New York, Chicago, Pittsburgh, Detroit, péntek, 1920. december 24.

THIRTIETH YEAR

EGYES SZÁM ÁRA 2 CENT.

pompás Jubileumi napról-napra tö...

várják, hogy az ár-irodalom igazi

JAK atására közöljük, p úgy mint mind- átrálékban és be- állítási és csomago- negkapják

NAPTÁRT Minden hátsban tarták kés- a BEZONFFY MAGYAR- ÁRGOL és ANGOL-MAGYAR OTÁRT vagyis TOLMÁCS- NYVTET. A két kötetet fűve 50-ért küldi a Szabadság rmentve. Siessen a rendelé- s, mert nem sokáig tart a ked- ményes ár. Küldje a pénzt pénzpenz, Money Order alakj- a pontos címével, erre a cím- Szabadság, Szoátr: Ostály, z 171, Cleveland, O.

DSÁG JINTÉZETE

berendezett Amerikában, ipar keretében, omatványok alatt, a leg- készűnek. képekről és zeteket, úgy- ank könyvek rü és díszes

ON ROAD, D, OHIO

50 Pénzért gának.

gyar-Angol

Szórtárt

a címen: DSÁG

OHIO

egen disznót

vért és a beleket INGYEN a PACKING HOUSE-ban PÉNTEKEN 100 DISZNO LADÁSRA. Ingven szállítjuk. ing Co. CLEVELAND, OHIO

MEGKEZDIK A HARCOT A MUNKAADÓK

Az ország nagy munka- adóit konferenciára hív- ták Chicago-ba, megszer- vezni a harcot a nyílt munkhelyekért és a munkászervezetek ellen.

CHICAGO, dec. 22. — Wil- ham Buttleworth, az illinoisi ke- reskedelmi kamarának, a szö- vetségi kereskedelmi kamarának és a gyárosok egyesületének a feje január 12-re Chicago-ba kon- ferenciára hívta össze az ország legnagyobb munkaadóit, hogy "open shop"-ot, a "nyílt mühe- lyek" érdekében megindítandó harca szervezzenek.

CHICAGO, dec. 22. — Fitz- Morris, a város fiatal új rendő- rőnké büszkén mondhatja azt, hogy rövid szolgálati ideje alatt nagyszerű eredményeket ért el a rendőrség újjászervezésével. A rendőrfőnök nagy megelégedés- sel említtette meg azt, hogy az utolsó hónap alatt egyetlen gyilkosságot sem történt, amelynek tetteseit kérték ne kerítették vol- na és hogy az utolsó hét hét alatt egyetlen "pay roll" rablás sem történt a városban. A de- tektivirodák ellái szűflőség tel- le vannak és a rendőrségnek si- került rengeteg sok gazember- nek ellátását keresztülvinni.

Az utolsó ebéd

WASHINGTON, dec. 22. — Wilson elnök titkára, Tumul- ty kijelentette ma, hogy márc- ius 4-ikén, az ünnepélyes es- küdtétel után, a távozó elnök vendégül látja az új elnököket. Wilson és Harding egymás mellett ebédelnek a Fehér Há- zabban és ebéd után megkezd- dik a "mufolás". Tumulty azt is kijelentette, hogy Wil- son kitűnően érzi magát és mi- helyt kivonult a Fehér Ház- ból, azonnal megkezdte irodalmi munkásságát: több cik- sorozatot és könyvet ír.

TANULT MUNKÁSOK KAPJANAK MUNKÁT

A kansasai kereskedelmi és ipari bíróság a tanult munkások érdekében emelte fel szavát. — Közhasznú iparágaknak mindenképen alkalmazni kell a munkásokat.

TOPEKA, Kas., dec. 22. — A Kansas Court of Industrial Re- lations, a kereskedelmi és ipari perekben döntő bíróság, amely az összes államokban egyetlen a maga nevében, nemrég kezdte el a működését. A bíróság elé, mindjárt az első alkalomra, érdekes és prece- denset alkotó kérdés került, kelle alkalmaznia az ugyneve- zett hasznos iparágakkal fog- lalkozó gyáraknak az alkalm- zottakat akkor is, ha a munka- alkalmak rosszak, vagyis, nin- csen elég munka. A kérdés felvetésére a topekaai listmal- mok ellen beadott kereset adott alkalmat. A keresetet a munkás szakszervezet adta be a bír- sághoz.

Toledoban ijesztően garáz- dálnak a banditák.

TOLEDO, O., dec. 22. — A banditák valóságos terrort te- remtettek Toledoban. Amióta hat álarcos rabló elrabolta az American Railway Express Company 16.500 dollárt tartalmazó acélcsakrénjét, amelyet tíz fegyveres ember szállított a népes utcán, vízszemet kaptak a gonosztevők s vakmerő dol- gokat hajtanak végre annak dacára, hogy a rendőrség és polgárság résen van.

Tegnap délelőtt három auto- mobilos bandita elhurcolta W. O. Baldwin, az Ohio Dairy Company könyvelőjét a cég iro- dája elől s kivitte a határba, ahol ledobta a kocsiból, miután megfosztották a nála talált 650 dollártól.

Mrs. W. W. Simmons otthon- a két árarcos rabló járt. A szerencsétlen asszonyt étherrel elkábították, kezét, lábát össze- kötötték, száját betömtek, majd összecsomagolták minden érte- kes dolgot a házában s azután zsákmányukkal elmenekültek. Számos más betörés és utcai utatolás történt. A rendőrség fokozott igyekezettel keresi a banditákat. Herbert rendőrök azt tanácsolja, hogy este csoportosan járjanak az emb- er az utcán s lefekvés előtt jól zárják be otthonuk ajtajait, ablakait.

Késik a canadai acél gyár- vállalatok egyesítése.

TORONTO, dec. 22. — Alta- lános az a vélemény, hogy a British Empire Steel Corpora- tion megerősítése egyelőre nem történik meg. Az volt a terv, hogy egyesítsék ily névű 500.000.000 dolláros társaság- ban vagy tíz canadai acélgyár vállalatot és hajózásságot. A tervzők azt felelték, hogy ne- ház a cég megalapításához szük- séges 25.000.000 dollárt össze- hozni a rossz üzleti viszonyok, a hajóépítés lassulása és a ka- nadai pénzdekedtség ellen- zése folytán. Grant Morden ez- redes, aki az eszme felvetője, tagadja, hogy végleg eljárték volna a tervet.

SCRANTON, Pa., dec. 22. — A Du Pont Powder Company Belin falui telepén, Moosic kö- zelében, ami ide hét mérföld- nyire van, robbanás volt. A szer- encsétlenség következtében két ember az életét vesztette, négy pedig súlyosan megsebesült. Az anyagi kár meghaladja a tízezer dollárt.

AGYON KELL LŐNI MINDEN BANDITÁT

Az új, fiatal rendőrfőnök nagyszerű eredményeket ért el. — "Nem elfogni, hanem lelőni kell a tettenért banditát". — Az egyenruhás rendőrök és a közbiztonság.

CHICAGO, dec. 22. — Fitz- Morris, a város fiatal új rendő- rőnké büszkén mondhatja azt, hogy rövid szolgálati ideje alatt nagyszerű eredményeket ért el a rendőrség újjászervezésével. A rendőrfőnök nagy megelégedés- sel említtette meg azt, hogy az utolsó hónap alatt egyetlen gyilkosságot sem történt, amelynek tetteseit kérték ne kerítették vol- na és hogy az utolsó hét hét alatt egyetlen "pay roll" rablás sem történt a városban. A de- tektivirodák ellái szűflőség tel- le vannak és a rendőrségnek si- került rengeteg sok gazember- nek ellátását keresztülvinni.

"Megparancsoltam a rendő- reimnek, hogy ne elfogni, hanem lelőni igyekezzenek azokat a banditákat és gazembereket, a kiket tettenérnek." Ez az oka annak, hogy november 11-ike óta, amikor az új rendőrfőnök elfoglalta a helyét, a rendőrök hetenként átlag két banditát löttek agyon.

"A legtöbb helyen rossz ala- pokon szervezték meg a rendő- rséget", mondotta. "Csak arra vannak megszerelve, hogy har- coljanak a bűnözők ellen. Ha úgy szerveztem meg a rendőrsé- get, hogy meg tudja akadályo- zni a bűnözést, mert ez a rendőrségnek a legelső kötelessé- ge."

"Az én nézetem szerint a bűn- özés megakadályozásának fő- tényezője az egyenruhás rendőr az utcán. Ezért sietve megszün- tettem a legtöbb "karosszéki- vatalt" a rendőrségen. A leg- első dolgom az volt, hogy ezer volt detektívét és hivatalnokot öltöztettem egyenruhába. A mo- dern rendőrnek egész más irány- ban kell dolgoznia, mint az el- múlt idők rendőreinek. Az első kötelessége a bűnt megelőzni, mert ha sikerült megelőzni, ak- kor nem lesz szükség arra, hogy elfogja a bűntetteseket."

"A második ténykedésem az volt, hogy az egyes kerületek vezető rendőrtisztjeit felelősé- tettem a kerületek közbiztonsá- gi állapotáról. Ellenben jogot adtam nekik arra, hogy maguk válogathassák ki a civilruhás embereiket, természetesen az én jóváhagyássalom. Minden egyes rendőrölt kártyalajstromot ve- zetek. Minden nap jelentést ka- pok minden egyes emberről, hogy milyen esetek történtek az őrzőterületük területén, hogy milyen büzgalommal végzi a dol- gát stb. Ilyenképpen megállapí- tatom azt, hogy egyes kerüle- tekben mennyiben ismétlődnek a bűnesetek és megakadá- lyozhatom azt, hogy a gazem- berek rendőrkkel összejártszna- nak. A rendőr az alapja a ren- dőrségi intézménynek. Egy fon- tos intézménynek összetartó kap- csu és ezért szükséges, hogy ez a kapcsol jól működjék. Egyé- lőre meg vagyok a létszámmal elégedve. Több embert nem ké- rel mindaddig, amíg a jelenlegi személyzet fizetését fel nem eme- lik."

A puskát teljesen kivonta a rendőrfőnök a rendőrség szolgá- latából. Chicago-ban már nincse- nek puskás szakszaksok. E hétfőt a leggyorsabb autóbilokat vét- tette használatba, azokra a rend- őrség legjobb revolverlovászait állította és ezek a kocsik éjjel- nappal őrzőterület teljesének és minden felőrsében telefonjelen- lésűt lesznek. Ezek a kocsik igen könnyen elérhetik a legjobb au- tomobilokat is.

A NEGYVENNYOLCASOK LIGÁJA

WASHINGTON, dec. 22. — A Genfi tanácskozás után negy- vennyolca szaporodott a Nemzetek Ligája tagjainak száma. A negyvennyolca tag közül, Argentína lemondott ugyan a dicsőségről, de lemondása ügyében nem döntött még a Liga és így hivatalosan a tagok sorába tartozik.

Három igazi nagyhatalom hiányzik még a Ligából, és pedig: az Egyesült Államok, Oroszország és Németország. A jelentős- bek közül nem szerepel még a tagok között Mexico, Törökország és Magyarország. Ezeket kívül még husz kisebb-nagyobb ország hiányzik.

Az eredeti Liga-alapító tagok, a "szövetséges és társult hatal- mak", a következők:

- Nagy-Britannia, Franciaország, Olaszország, Japán, Belgium, Bolívia, Brazília, Kína, Cuba, Görögország, Guatemala, Délafrika, Ausztrália, Kanada, Haiti, Libéria, Peru, Lengyelország, Portugália, Jugoszlávia, Románia, Sziám, Csehszlovákia, Uruguay, India, New Zealand, Egyiptom, Korea, Hedzsasz, Spanyolország, Svájc, Venezuela, Svédország, Bulgária, Albánia.

Igy alakult ki végre a "negyvennyolcasok ligája", melynek je- vendő sorsa, minden oldalról hangzó komoly vélemény szerint, egyedül az Egyesült Államoktól függ. E pillanatban az csábíthatja belépésre Amerikát, hogy a Ligának épp annyi tagja van, mint ahány csillag tündöklő a csillag-sávos lobogón.

Amerikának hálásak Szibéria hadifoglyai

Reder Ferdinánd magyar alezredes az összes volt foglyok nevében fejezte ki a köszönetét az egyik tudósító előtt. — Csodát tettek az amerikaiak.

Amerika sokat tett és sokat tesz Középeurópaért, sokat tesz Magyarországért és rengeteg sokat tett és tesz a szerencsétlen szibériai hadifoglyokért. Hogy utóbbiakat mennyit tett és tesz, mi sem bizonyítja jobban, mint az alábbi távirat, amelyet az Associated Press budapesti levezetője küldött. A távirat ezeket mondja.

BUDAPEST, dec. 22. A Khabarovszk közelében, a szibériai Krasznaja Rjetchkában volt fogolytábor magyar hadifoglyai, számsz- rint ezerhátszáz-an, amikor Budapestre hat estendői kin- szenvedés után megérkeztek. Hálátel szívével azonban azt a kijelen- tését tették, hogy az életüket az amerikai expedíciós csapatok tisztjeinek és legénységének köszönhetik. A szülőföldjük, Reder Ferdinánd alezredes elmondotta az Associated Press levezetője előtt, hogy az amerikai 27-ik gyalogezred tisztjei mentették meg az életüket és biztosították számukra a fogság hátralevő ideje alatt is emberhez méltó életet. Többek között ezeket mondotta az alezredes:

"Az életünket kizárólag a 27-ik gyalogezred tisztjeinek. C. H. Morrow ezredesnek, Larkins kapitánynak, Burdett katonasor- vasnak és James hadnagyának köszönhetjük. 1918 októbereben influenza ütött ki a táborban. A foglyok annyira le voltak gyen- lődve, hogy a betegség gyors terjedése volt remélhető. Csaknem valamennyien megkaptuk a betegséget és volt 800 nagyon súlyos eset is. Orvosság nem volt és az élimzésihiány mind nagyobb mérvet öltött, úgy, hogy meg voltunk győződve, hogy nemo- kára egyetlen nagy temető lesz a tábor, mert senki sem marad életben."

"Ekkor jöttek az amerikaiak, hogy átvegyék a tábor pa- rancohságát. Eleéséget hoztak egy hónapra valót és csakhamar valóságos mintakórházra változtatták a mi lökődőlen körházun- kat. Ilyképpen gyorsan megakasztották a ragályt."

"Morrow ezredes ekkor elhatározta, hogy megajátítja a sor- sunkat. Mühelyeket állított fel, iskolákat nyitottak, könyv- tart, színházat, fürdőt, kávéházat és sporttereket létesítettek. Hosszú esztendői állatiasága után végre embereknek érezhették magunkat. És most, ebben az ünneplésy perében azt akarjuk, hogy az egész világ tudja meg azt, hogy az életünket, az egész- ségünket, a boldogságunkat egyedül és kizárólag a nagy amerikai nemzet derék tisztjeinek és katonáinak köszönhetjük."

Fiumét körül zárta az olasz katonaság

D'ANNUNCIÓNAK 48 ÓRA ALATT EL KELL HAGYNI A VÁROST.

UDINE, Olaszország, dec. 22. Fiumét D'Annunzio kapitány olasz felkelőeser snékhelyét rendez olasz hadser vette ostrom- sár alá. Coviglia generális az olasz hadsero parancsnoka 48 óra időt adott D'Annunciónak és legionárius csapatainak a város el- hagyására. Fiume otüörtök este 6 óratól a carabinieri és alpink vas- gylőrével teljesen el lesz zárva a külvilágtól. ROMA, dec. 22. A Zeffiro olasz torpedosó — a Stefans ügynökség jelentése szerint, megkezdte D'Annunzio csapatának bombázását a Veglia szigetén. A Castelvenimről kilőtt legio- náris csapatok Zara felé vonultak, de utóközben elhagyták pa- rancohságukat s a rendez haderőhöz csatlakoztak.

IRORSZÁGON EGYRE ÁRAD A VÉRFÜRDŐ

Tipperary megye a legvé- resebb harcok színhelye. Cirkban a postaépület támadták meg a zendü- lők. — A hét végén husz ember esett el a minisz- ter szerint.

DUBLIN, dec. 22. — A Kil- kenny megyében levő Callan és a Tipperary megyében levő Glengower között véres harcok folytak le tegnap egyik részről a civileknek erős csoportja, más- sik részről pedig a katonák és rendőrök között. A katonákat és a rendőröket három helyen is megtámadták lesből és mind- két részről súlyos volt a vesz- teség. A katonák részéről egy altiszt és sok katonas meghalt, míg egy altiszt és több katonas megsebesült. A civilek részéről 10-15 halt meg és vagy har- mincane megsebesülték.

A vidék lakosságán pánik rettegés vett erőt és sokan el- hagyták az otthonaikat. Az el- ső öszenesapás kora reggel tör- tént a Seivenamon hegy lábá- nál. Heves harc nyomán a ka- tonái szállító autóbilnak sikerült áttörnie és Callanból segítségkérőket küldött. A tá- madóknak viszont sikerült el- menekülnök.

A segélycsapatok Callanból delütan indultak el és vagy két mérföldre innen már megta- madták őket. Azonnal kiugro- tak az autóból és heves har- cba indult meg. Alig kezdődött meg a harc, már újabb katonái száll- ítmány érkezett. Ugyanekkor egy másik helyütt egy másik csapat támadták meg.

Az ir vasuti tisztviselők és munkások gyűlést tartottak, a melyen csaknem egyhangúan azt határozták el, hogy abba- hagyják a sztrájkot, amennyit ar- ra irányult, hogy minciót ne szállítsanak és visszatérnek a munkába. Kikötők között is az, hogy a régi hivatalaikba, ille- ve munkahelyeikre helyezték vissza őket.

COBK, dec. 22. — Fegyveres emberek tegnap este megta- madták a postaépületnek a ör- megszállítási osztályt. Az ör- szöglőgátot teljesítő rendőrök fegyverhez nyúltak, mire való- ságos harc fejlődött ki. A harc során az egyik támadó elesett és sokan megsebesültek. A katonaság hamarosan körülvet- te az épületet és elfogta a tá- madókat.

Ugyanekkor a Douglas Stree- ten levő postaépületet is meg- akarták támadni, azonban a ki- sérletük nem sikerült.

LONDON, dec. 22. — Az ir- országi miniszter a parlament- nen egy interpellációra vála- szolva azt jelentette ki, hogy az elmúlt hét végén Írországban husz ember életét meg. Szerin- te három embert ismeretlenül tettek élték meg, a többiek sinn feimisták voltak, akik a kato- nasággal lefolytatott harcok során estek el.

New Yorkban száraz lesz Szilveszter éjjele.

NEW YORK, dec. 22. — Ja- mes C. Chapin, prohibíciós fő- biztos, aki ezéltől Chicago-ban teljesített szolgálatot, kijelen- tette, hogy New Yorkban, Szil- veszter éjszakáján megfogják háromszorosán a prohibíciós ügy- nökök számát és kegyetlenül fogják eljárni azzal szemben, akinek által találnak. Chapin szerint New York osont száraz Szilvesztere biztosítva van. "A törvényt minden körülmények között be fogom tartatni." — Ezt a kijelentést tette végül Chapin.

A BÉKESZERZŐDÉS ÉPP OLY PUSZTÍTÓ MINT A HARC VOLT

Otto C. Kahn vallomása a képviselőház bizottsága előtt. — A híres bankár rendkívül el- ítélően nyilatkozott a versaillesi békeszerző- désről. — A rendkívüli adók ölik meg az ipart és kereskedelmet.

WASHINGTON, dec. 22. — Otto H. Kahn, az amerikaszer- te ösmert new yorki bankár érdekes előadást tartott ma, a szövetségi képviselőház ügy- rend bizottsága előtt. A nagy pénzügyes kijelentette, hogy az amerikai gazdasági élet legesős követelése, a mai adórendszer alapos megváltoztatása. A há- boruban született "rendkívüli adóknak" meg kell szűnnök, mert egyetlen vállalkozás sem bírja el azt, hogy a már meg- adózottat jövedelmek után meg rendkívül magas extra adókat fizessen. A rendkívüli háborús adók elméletileg kitü- nösen beváltak, de annál ke- vébbé gyakorlatilag.

Kahn véleménye szerint, fel- tétlenül helyesen csinálják a kormány, ha a nagy jövedelmek erősebben adóztatja meg, mint a közepeseket, vagy eszé- lyeket, de ebben is mértékelt kell tartani, mert végre- végében csak kára lesz az or- szágnak abból, ha megkapja ugyan a nagy adókat, de azzal tönkreteszti az egész ipart és kereskedelmet.

Kahn kihalgatása előtt szóba került a bizottság kebelében a sokat ígért "vasszilveszter" adó. Kahn azt mondta, mint "vasszilveszter" adó, a kez- zelő minden vásárlás után bizonyos százalék a kormány- ilyenne. Nem vásárolhatna te- hát senki semmit egész Ameri- kában, anélkül, hogy egyidejű- leg adót ne fizessen. Ez ellen a terv ellen erős felszólalások hangzottak el és sokan azt állí- tották, hogy a vásárlási adó, már csak ezért sem helyes, mert ezzel a kereskedők az ös- zes terheket a fogyasztók nyá- kába várnak. Többen megemlí- tették, hogy a háborús adók alkalmával nagyon sok keres- kedőt egyszerűen meg nagyobb jövedelggel emelte a portékák árá, min' amennyit a háborús adó jelentett.

Otto H. Kahn kihalgatási- nak legérdekesebb részlete az volt, amikor a bizottság elnö- ke azt a kérdést intézte hozzá, hogy véleménye szerint, a ver- saillesi békeszerződés elfogadá- sa után megváltozók-e a hely- zet.

A new yorki bankár ezt az alkalmat felhasználta arra, hogy elmondja véleményét a béke- szerződésről. A leghatározottabban kijelen- tette, hogy a békeszerződés el- fogadásától nem vár semmi jó, mert a "versaillesi béke éppen olyan pusztító jellegű, mint ma a háború volt és ez a szer- ződés teljesen fejtelőre állítja a gazdasági érdekek követelé- seit.

Végül kijelentette Kahn, hogy a takarékbetét megadóztatá- sát lehetetlenségnek tartja és véleménye szerint az 1923-iki esztendő előtt nagy változások történnek meg és teljesen rend- be jön a gazdasági téren az Egyesült Államok.

Visszatér a nyugalom képe- ismét Athenbe.

ATHEN, dec. 21. — Kahlit miniszterelnök benyújtotta Kon- stantin királynak a kabinet le- mondását. A király kérte a mi- nisztereket, mindaddig tartás- sa a tárcáikat, amíg a parla- ment össze nem ül.

A görög főváros, a királ- ünneplésy bevonulása után visszanyerte a megszokott nyi- galmas képet. Az emberek me- lhetősen komolyak. E mögö- z a komolyság meggett öt laplan a főelem: ki tudja milyen es- közzel torolják meg majd a szövetségesek magukat Kon- stantin visszatérése miatt? A sz- szövetséges követeknek és az Egy- sült Államok követének palot- jára nem hűsták fel a Jobog- zető piacok felé irányították.

MAGYAROK AMERIKÁBAN

AZ ASTHABULAI ZÁSZLÓSZENTELÉS.

A zászlósegéért adakozó egyetlek és magányosok névora. — A zászlók koszorúsainyal. — Az anyagi eredmény. — Az egylet nyitványa kőszáma.

Ashabula Harbor, O. — Annak idején részletesen beszámoltunk arról a várakozáson felül pompásan sikerült ünnepélyről, a melynek a díszes zászlós felszentelő gróf Károlyi László B. Egylet volt a rendezője.

Most beszámolunk azokról a mozzantokról, a melyek tudósításunk kiegészítését képezik és a melyek nélkül tudósításunk nem volna teljes.

Elsősorban ismertetjük a zászlószegéért adakozók névsorát, feltüntetve az adományozott összeget is:

50—50 dollárt adtak a kereszt-szülők: Pásztor Mihály és neje és az amerikai zászló patronusai.

25 dollárt adott: Max Karpel.

15—15 dollárt adtak a következő ashtabulai egyetlek: a Szent Miklós Gör. és R. Kath. B. Egylet, az El-Ref. B. Egylet és Horváth Péter.

10—10 dollárt adtak: az ashtabulai Szent István Király B. Egylet, az ashtabulai Szent Mária R. Kath. B. Egylet, a Conneauti Gróf Majláth B. Egylet, a Conneauti Ref. B. Egylet, a Conneauti 220. Verhovay fiók.

5—5 dollárt adtak: a Clevelandi Szent István Kir. R. Kath. B. Egylet, a Clevelandi Szent István R. Kath. Ifjúsági B. Egylet, a Clevelandi Szent János Gör. Kath. B. Egylet, a Youngtowni Szent István B. Egylet, az Ashtabulai Jednota Tót B. Egylet, az Ashtabulai Narodna Tót B. Egylet, a Fairporti 20. sz. Verhovay fiók, a Fairporti Ref. B. Egylet, továbbá a következő magányosok: Csizsár Péter, Sainkó János, Világi László, Kondás Ferenc, Dobos Kálmán, Simcsik János, Tóbiás Ferenc, Fülöp Jenő, Rigó János, id. Palágyi József, ifj. Palágyi József, Balágyi Gyula, Török Zsigmond, Balogh Ferenc, Beate Erasmus, N. Rosenberg és a "Szabadság". Az egyleti tagok közt a következők: Tóbiás András, Heti Gusztáv, Dobos István, Torma János, Pásztor József, Tóbiás György, Csizsár József, Manó Péter, Lengyel János, Szpivák József, Rinyó Miklós, Pásztor János, Rencsik József, id. Fedor József, Baki Ferenc, Stefán János, id. Szecseny József, ifj. Szecseny József, Szécsi András, Kovács Ferenc, Vasally Mihály, ifj. Fedor József, Domáthy István, Lukács István, Balogh István, Vinyai Ferenc, Kerékgyártó András, Czapp József, Manó Miklós, Leczó Péter, Balogh Menyhért, Szeman Miklós, Zurbola József, Nyicsács János, Babis Andrásk, Korcsmáros András, Kiss Ferenc, Baki József.

3—3 dollárt adtak: Varga Péter, ifj. Balogh István.

2 dollár 50 centet adtak fejenként: Radvánsky György és neje.

A zászlók koszorúsainyal közül magyar ruhában voltak: Baki Annuska, Juszkó Margitka és Zurbola Anuska, díszes fehér ruhában maroltak még a következő leányok: Tóbiás Honka, Rinyó Margitka, Borák Eszike és Margitka, Bajusz Annuska, Stefán Ilonka, Pásztor Marika és Krisztina, Horváth Margitka, Marinics Margitka, Leczó Anuska, Világi Annuska, Torma Eszike, Palágyi Margitka, Kovács Anka, Szeman Margitka, Tóbiás Margitka és Irénke, Babis Annuska.

Az anyagi eredmény a következő: Bevétel: 1182 dollár 18 cent, adás: 847 dollár 6 cent, így tehát maradvány: 335 dollár 12 cent, de en összegeg meg a 400 dollárt adóknál, ha mindenki beváltja az ívét. A hatalmas összegű bevé-

UJJÁSZERVEZTÉK AZ AMERIKAI MAGYAR SZINTÁRSULATOT

JANUÁR 9-ÉN LESZ A LEG-KÖZELEBBI ELŐADÁS CLEVELANDBAN.

A "Tul a Nagy Krivánon" című három felvonású operett körül színről az Operaházban.

Az Amerikai Magyar Szintársulatot, amely New Yorkban tölti szokásos karácsonyi és új évi szünetét, csak január 9-én látjuk viszont, amidőn az Operaházban délután pont két óra 15 percek szinrehozza Parkas Imre három felvonásosát a "Tul a Nagy Krivánon" operettet.

Az ünnepekben is szorgalmasan folynak a daljáték próbái, valamint az utána következő másik ujjadónsági próbái is. Erdélyi Emil nagy ambícióval készíti elő a két darabot, amelyekkel hatalmas sikerre számít. Nagy gondallal és tudással maga végzi a rendezés nehéz munkáját a táncok betanítását.

A társulatot az elmúlt héten valóságfi ujjászervezték Erdélyi Emil és Sipos Jenő igazgatók. Több személyi változás eszközöltek s a meggyőződésük, hogy a változások feltétlenül előnyére válnak a társulatnak.

Kautz István karmester helyébe Halmi Oszkár, a társulat volt kitűnő karmestert szerzötték. Halmi, aki az egyiptomi alkirálynak volt karnagyja, szakképzett zenész, a muzsikának igaz vérégi mestere, aki a legnehezebb operettek is könnyedén dirigálja le. Tisztelet, szereti a zenekar s a szintársulat minden tagja.

A clevelandi képviselőlet is mássra ruháták. Szende Béla, a volt szinregázgató az újonnan szerződött clevelandi üzletvezető. Szendét előnyösen ismeri szinregázgató közösségek.

Rokonszenyes, udvarias ember, aki készséggel áll a szinregázgatók rendelkezésére. A napokban már Clevelandba érkeztek, hogy megkezdjék a legközelebbi előadás plakátmozgást és jegyárutását.

A szinregázgár tagjai a régi-giek. A zenét Louis Rich operaházi zenekara fogja szolgáltatni továbbra is az előadások. Abban, hogy a magyar operettek olyan pompásan sikerülnek Clevelandban, nagyrésze van Louis Richnek, a magyar szülőkől származott kitűnő karmesternek, aki arra törekszik, hogy az operettek zenei része olyan jól menjen mint a bécsi vagy budapesti színházakban.

KARÁCSONYI MAGYAR REF. ISTENTISZTELET.

Philadelphia, Pa. — Kovács Kálmán, phoenixvillei lelkész ezutop adja tudtára a philadelphiai s még nem esatlakozott magyar ref. hivaték, hogy számukra ünnep második napján, vasárnap délután 2 órakor saját templomukban (611 N. 6th Str.) ünnepi istentiszteletet fog tartani szent Urvaosra kiszolgáltatásával, majd presbiteri gyűlés tartását a esatlakozás ügyével kapcsolatban.

EGYEDÜLI AMERIKÁBAN — AZ ELSŐ MAGYAR

Stempel Gyár

Amely valódi hazai áruikket gyárt.

Nagy kiárúsítás

A magyarság figyelmébe ajánlom mostani nagy kiárúsítást, ahol 25—50 százalékos megtakaríthat.

Kérjen ingyen árjegyzéket nagykendők, stempelt áruk, vászon, karton, szövet és selyem áruikkékről.

BERLINER NAGYKENDŐ CSIPKÉS SZEGÉLYLYEL \$4.25

25—50 százalék pénzmegtakarítás. CSOMAGKÜLDÉS MAGYARORSZÁG MINDEN RÉSZÉRE.

CHARLES K. GROSS

KÉZIMUNKA ÉS STEMPÉLŐ GYÁROS
8803 BUCKEYE ROAD, CLEVELAND, O.
Közvetlen a Bank mellett.

AMIKOR PÉNZT KÜLD EUROPA

Külföldi osztályunkban idegen pénzeket a legutányosabb áron szerzethet be és azoknak elváltását a leggyorsabban és legbiztosabban vállaljuk.

Legyen óvatos pénzdologban!
A legnagyobb hajótársulatokkal vagyunk összeköttetésben, így általunk jó hajókra vehet jegyet.

Külföldi osztályunk főnöke a People's Savings & Trust Company helyiségeiben van, a fiókrodák pedig a Rider és Cuyahoga Falls Avenuek sarkán és a 992—994 East Market Street alatt vannak.

4% kamat takarékbetétek után.
Peoples Savings & Trust Co.

Ahol az Exchange Street a Rider és Cuyahoga Falls Avenuek keresztezi
992-994 East Market Street, Akron, Ohio.
Vale társulat

First-Second National Bank
157 So. Main St. — Az üzleti negyed szívében.
ÖSSZVAGYON TÖBB MINT \$34,000,000.
A LEGNYOMÓBB BANKVÁLLALAT AKRONBAN.

ELLIS ISLANDI HIREK.

Aki 33 éves korában sem öméri az ábcét, — A deportálásra ítélt óriás.

A bevándorlási törvény olvasási próba szakaszának ismét áldozata akadt: a 33 éves Chavasztza Mihály, aki 28 éves Mari nevével, és 10 éves kis leánykájával érkezett ide a Rod-chambeau hajóval, hogy az Egyesült Államokban élő szüleivel és testvéreivel egyesüljön.

Megérkezésük alkalmával, Chavasztza Mari és kis leánya, kitűnően megráltak az olvasási próbát, a család fő azonban nem tudván olvasni, a lajstromozó tisztviselő visszatartotta a családát. A vizsgáló bíróság elé került az ügy és végül a hatóság kénytelen volt Chavasztza Mihályt kizárni. A szabályok értelmében, neje és gyermeke sem szállhatott volna partra, mint Chavasztza, kiben — egy óriás, ereje lakozik, izmos, egészséges ember és ezen a tulajdonságain kívül még két mesterséghez kitűnően ért. Csáládja azonban bejelentette a fellebbezést, de kétséget sem szenved, hogy a felsőbb bevándorlási hatóság helybenhagyja a vizsgáló bíróság határozatát és így Chavasztzát okvetlenül deportálni fogják.

nevelkedtek fel, és mindnyájan jómódú, szorgalmas munkások. Mihály, ki szüleinek kívándónsága idejében kovács-inas volt, ezt a mesterséget teljesen elsajátította. Ezerszámra készítette a vasabroncsokat a kocsikerekre, és munka közben támadt kedve a kerékgyártó mesterségre. Félbeszakította a kovácsmunkát, teljesen kiképezte magát a kerékgyártásba is, úgy hogy mindkét mesterségben kitűnően megálja a helyét. Szüleinek távozásával azonban senkinek tördött a nevelésével, iskolába nem járt, és ez vált végzetessé rá nézve, most, amikor Amerikában készült letelepedni.

A vizsgáló bíróság, — kénytelen-kelletlen — köteles volt a törvénynek félmegyarázhatlan betűje értelmében Chavasztza Mihályt kizárni. Az eset méltán keltett mély felháborodást a bevándorlási állományon, mert még sohasem zártak ki kívándónsáb bevándorlót, mint Chavasztza, kiben — egy óriás, ereje lakozik, izmos, egészséges ember és ezen a tulajdonságain kívül még két mesterséghez kitűnően ért. Csáládja azonban bejelentette a fellebbezést, de kétséget sem szenved, hogy a felsőbb bevándorlási hatóság helybenhagyja a vizsgáló bíróság határozatát és így Chavasztzát okvetlenül deportálni fogják.

The Cintoria Co.
MANUFACTURING CHEMISTS,
P. O. BOX 274,
BRADDOCK, PA.

UJDONSGÁ!
Szabadalmassított hazai készítésű, 40 éves övezetűkkel fel-szerelt **CIMBALMOK.** Eddig-nyel: szépség és csengés, kel-temes hang, megédők, harmo-nyikus, ceterák, bógók, ve-nák, harok, stb. káptakók. Iglyen árjegyzék.

Mrs. J. K. Mushinsky
legnagyobb magyar cipőüzlete.
229 CLIFTON AVENUE,
CLIFTON, N. J.
(Passaic mellett.)

Ha Ön tölön, 50 centet ren-des árban akar venni, be-vezdél 10 év tartón cí-pőmet. Minden faj-ta cipő alkaló rák-lak. Pénzt takarít meg, ha nálam vá-rosol.

A Karácsony az öröm ünnepe

SZEREZZEN ÖRÖMÖT MAGÁNAK ÉS A CSALÁDJÁNAK!
A szent ünnepet úgy üheti meg legméltóbban, ha meghitt családi körben tölti el és élvezheti a legkitűnőbb

COLUMBIA GRAMOFON

zenét. Mintha csak magát az énekest, vagy magát a művészt hallaná, oly tisztán, zaj nélkül adja ki a hangját ez a gramofon.

EZER MEG EZER LEGUJABB LEMEZ ÉRKEZETT MEG, amelyek mindegyik valóságos élvezettel tölti el a hallgatót.

Most érkeztek meg önműködő zongorára magyar rolok, szavakkal:
Sokszor úgy szeretnék sírni. Hulló falevél.

El ne mulassza azonnal megvenni a legszebb karácsonyi éneketek:
E 3564 (Mennyből az angyal. (Pásztorok, pásztorok ürvendseve. E 1550 (Krisztus Jézus született. (Erős várnak az Uristen. (Hajdu János szőlőjével.)

Gramofonját rendelje meg azonnal és akkor karácsonyra házához szállítom.

Minden egyes gépet könnyű részletfizetésre adok és az első részlet kifizetés után rögtön szállítom.
Ne felejtse el, hogy az én üzletem a legrégibb és legbiztosabb alapokon nyugvó magyar gramofon és lemez üzlet. Kiszolgáltatlan kifogástalan és sok száz meg-száz verőm mind meg van azzal elégedve.
A magyarság kényelmére két fióküzletet tartok fenn s mindkettőben megkaphatják bármely gépet és bármely lemezt.

MÉSZÁROS JÓZSEF

Legrégibb a legmegbízhatóbb magyar Columbia gramofon üzletel
FIÓKÜZLET: FÜZLET: FIÓKÜZLET:
3131 Lorain Ave. 8321 Woodland Ave. 11613 Buckeye Rd.
a Buckeye Road elágazásánál.

ATYA! Fáradtan, kimerülten jön este haza a munkából, elbortalanodva olyan érzéssel, mintha semmiben sem lehetne hasznát venni. hídge az arcfelegzése, elhangyol, olyan, mintha ellenállásra képtelen lenne. Tudja-e azt, hogy a természet egyszerűen figyelmezteti, hogy szükségé lenne megiztítani a szervezetét ama mérge anyagoktól, a melyek a tudogoztatott gyomrot ellelik és amelyek az Ön korában és ebben az évszakban sűrűn jelennek.

ANYA! Szenvedett fluban, tifuszos lázban, tüdőgyulladásában, vagy másfajta hajban, amelyek sokszor háztartási kötelesegeknek teljességében gátolják? Szenvedett-e folyton az asszonyok körül leskedő széfájában, vagy a többi a nőknél szokásos betegségekben, amelyeket itt felsorolni talok lenne?

GYERMEKEK! Hazajöttök az iskolából, rosszkedvűen, folyton készen a veszekedésre? Főfordul az, hogy még játszani sincs kedvetek, fátok, láások vagytok?

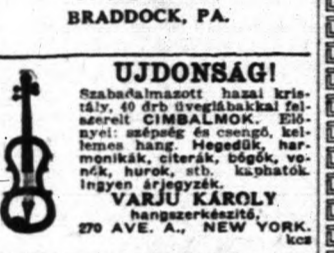
Mindzen bajok ellen egy jó kivétel ut van: a Cintoria orvosság, a melynek nincsen párja. Miután megiztítja az emberi szervezetet mindenféle mérge anyagoktól, fel-frisíti a máját és jó érvágyat szerez.

Amikor Cintoriát vásárol, kérjük, figyelje meg, mennyivel jobb orvosságot vásárol és mennyivel többet kap, mint régebben, egy kézzel több pénzt.

Minden patikában és olyan üzletben, ahol patikaszerek árúsítanak, kapható a Cintoria. Ha a kereskedő kifogyott volna, akkor írja meg annak nevét és címét.

The Cintoria Co.

MANUFACTURING CHEMISTS,
P. O. BOX 274,
BRADDOCK, PA.

Mrs. J. K. Mushinsky

legnagyobb magyar cipőüzlete.
229 CLIFTON AVENUE,
CLIFTON, N. J.
(Passaic mellett.)

Ha Ön tölön, 50 centet ren-des árban akar venni, be-vezdél 10 év tartón cí-pőmet. Minden faj-ta cipő alkaló rák-lak. Pénzt takarít meg, ha nálam vá-rosol.

HA PÉNZT AKAR HAZA KÜLDENI, HAJÓJEGYET VENNI,
vagy bármilyen hazai ügy elintézésében tanácsra van szüksége, írjon vagy keressen fel:
RIZSÁK JÁNOS
Passaic, N. J.
127—2nd Street.

PÉNZKÜLDMÉNYEKET

MAGYARORSZÁGBA ÉS MEGSZÁLLOTT TERÜLETEIRE A LEGALACSONYABB NAPI ÁRFOLYAM SZERINT TOVÁBBITJUK.

BEVÁNDORLÁSI OKMÁNYOKAT ÉS UTLEVELEKET leg-rövidebb időn belül megszerzünk. HAJÓJEGYKET eladunk az összes vonalakra a társaság eredeti árán.

MOKRAY TESTVÉREK

Állami felügyelet alatt álló pénzküldők
150 Second Street, Passaic, N. J.

Az Amerikai Magyar Munkásság Figyelmébe!

CSIPŐ LAJOS

a munkások munkása.
ezennel felajánlja Önnek szolgálatát.

ROKONAI KIHOZATALAT VÁLLALJA. Konzuli levelet ki-állít és hitelesített. Bevándorlási engedély megszerzéséhez szükséges affidavitet szakszerűen kiállít. Az utas megérkezésénél segítségére van.

PÉNZKÜLDÉST TELJES JÓTÁLLÁS MELLETT a legalacsonyabb napi árfolyamon, a leggyorsabban eszközi. — Ohazai Bankokba vagy Postatakarékba betéteket elhelyez és a betétkinyitvat a lehető legrövidebb idő alatt bezelzi.

HAZAUTAZÁSÁT pontosan és lelkiismeretesen elintézi. Utle-velét beszerzi és konzuli látta-moztatja. Kényelmes és gyors utazást biztosít. Családok részére külön kabint le-foglal. Adófizetését elintézi. Podgyászát biztosítás mellett a legutolsó állomásig elrendezi.

INGATLANOK, HAZAK, TELKEK ÉS FARMOK eladását vagy vételét, ugy az oházában, mint Amerikában legelőnyösebben körvetít és az átíratást törvényesen elintézi.

FELVILÁGOSÍTÁSSAL ÉS TANÁCCSAL INGYEN SZOLGAL.
Írjon, vagy személyesen jöjjön erre a címre:

CSIPŐ LAJOS

New Jersey Állami Közigysző, Pénzküldő és Hajójegy Irodá
S. S. GOJDICS, Manager

477 STATE ST., PERTH AMBOY, N. J.

Legelső Connecticut Állami Magyar Bank

ADLER, SALZMAN & ADLER

állami felügyelet alatt álló bankja
51-53 Congress Ave. New Haven, Conn.

BANKHÁZUNK PÉNZT A VILÁG MINDEN RÉSZÉBE, ugy levélben, mint távirati uton teljes felelősség mellett küld.

Az általunk küldött összeget — bárhol lakjanak is hozzátartozói

biztosan, gyorsan s pontosan megkapják.

HAJÓJEGYKET MINDEN VONALRA ELADUNK. — Ha azt akarja, hogy nyugodt utazása legyen, vagy pedig ha azt akarja, hogy az oházából kijövő hozzátartozója nyugodtan jöjjön, vegye hajójegyrét bankházunktól.

A KIHOZATALHOZ SZÜKSÉGES IRATOKAT felelő-ség mellett elkészítjük. Becsületes, tisztességes ta-nácsot adunk a kihozatal dolgában is.

PONTOSAN ÉS RENDESEN ELINTÉZZÜK OHÁZAI DOLGÁT. — Összeköttetést tartunk fenn az oházá-zával s mindenütt jó ügyvédekkel vagyunk össze-köttetésben.

FARMOK, HAZAK, LOTTOK MINDIG VANNAK EL-ADÁSRA ELJEGYZVE. — Nagyon sok magyar család boldog ma már, kik általunk ezen államban vettek farmokat. Közel vannak a nagyvárosok; min-den terményét könnyen és gyorsan a legmagasabb áron értékesítheti.

BANKUNK ELFOGAD BETÉTEKET s 4 százalékos ka-matot fizet az első naptól kezdve s bármely nap visszaadja kamatos kamatjával pénzt.

VIDEKI HONFITÁRSAINK LEVELERE AZONNAL VALÁSZOLUNK. — Utbaigazítást és tanácsot in-gyen adunk. — Mi minden munkánkért nemcsak szóval, de bankpalotákkal, vagyonunkkal s tiszta becsületünkkel felelünk. — Pontos címünk:

ADLER, SALZMAN & ADLER

Bankháza
51-53 Congress Ave. New Haven, Conn.

HAZA KÜLDENI,
ET VENNI,
gy elintézésében tanácsra
keressen fel:

JÁNOS
Passaic, N. J.

EMÉNYEKET

EGSZÁLLÓT TERÜLETEIRE
A NAPI ÁRFOLYAM
OVABBÍJUK.

KAT ÉS UTLEVELEKET leg-
szok.

TESTVÉREK
Passaic, N. J.

Munkásság Figyelmeibe!

LAJOS
Passaic, N. J.

ALLALJA. Konzuli levelet ki-
adási engedély megszerzéséhez
szükséges.

TALLÁS MELLETT a legala-
bb a leggyorsabban eszközöl.
Utazásokba betéteket elhelyez-
ni legelővőbb idő alatt becsiszol.

LAJOS
Passaic, N. J.

LAJOS
Passaic, N. J.

Allami Magyar Bank
MAN & ADLER
New Haven, Conn.

A VILOG MINDEN RÉ-
sint távirati uton teljes fe-

pontosan megkapják.

VONALRA ELADUNK.
nyugodt utazás legyen,
hogy az óhazából kijövő
jőjön, vegye hajójegyet

SEGES IRATOKAT felelős-
Becsület, tisztesség, ta-
dolgában is.

N ELINTÉZZÜK ÓHAZAI
évtettünk fenn az óhaza-
védekkel vagyunk össze-

TEKET 4 százalék ka-
ból kezdve a bármely nap
jával pénzért.

LEVELÉRE AZONNAL
baigazítást és tanácsot in-
den munkánkért nemcsak
tal, vagyunkkal a tisztá-
Pontos címünk:

MAN & ADLER
háza
New Haven, Conn.

MI UJSÁG A SZÜLŐFÖLDÖN?

MAGYAR TUDÓSÍTÁSOK - BUDAPESTI JELENTÉSEK - ÓHAZAI UJSÁGHIREK

SZORGALMASAN DOLGOZIK A POSTATAKARÉKPÉNZTÁR

Gerlóczy Gyula h. államtitkár, kormánybiztos
a postatakarékpénztár helyzetéről és jövő
terveiről.

Egyik legnépszerűbb és leg-
kisebbségi állami intézményünk:
a postatakarékpénztár, melyet,
a háborús bajoktól el is tekint-
ve a lefolyt két év eseményei
erősen megviseltek. Arra a fon-
tos szerepre való tekintettel,
melyet az intézet betölt, Ger-
lóczy Gyula h. államtitkárhoz,
a postatakarékpénztár kormán-
biztosához fordult a budapesti "Az
Ujság" tudósítója, a ki a kö-
vetkező felvilágosításokat adta:

Milyen hatással volt az or-
szág megsemmisítése a postata-
karékpénztárra?
Az intézetnek 1.3 millió taka-
rékbevétele és mintegy 36.000
csésk-eszámítalajdonosa volt s
ezekből a Károlyi-fordulaton
alatt bekövetkezett területi el-
szakadások folytán mintegy
390.000 betétvél veszítették el
az értékesítés és körülbelül 12.
000 csésk-eszámítalajdonossal
személyes üzleti kapcsolatunk.
Megállapítható ezekből az ada-
tokból, hogy az intézet még
egy is ületti állományának két-
harmad részét tarthatta meg
Csonka Magyarországon. Leg-
először Horvátországról szakadt
meg a forgalmunk, a hol mint-
egy 80.000 betévvél és 2000
csésk-eszámítalajdonossal volt
üzleti kapcsolatunk. A meg-
szakadt üzleti kapcsolatból az
erdélyi részre 18.000 betévé
és 2500 számítalajdonos, a Fel-
vidékre 128.000 betévé és 5500
számítalajdonos, a Délvidékre
pedig 85.000 betévé és 2000 szá-
mítalajdonos esik. Ezek az esem-
ények természetesen csökkent-
tették kezdetben a forgalmat,
de azt a pénzügyi viszonyokban tör-
tént eltolódás ösztönözése
névessé a háború kitörése-
re a takarékpénztárak 112
millió K. volt, mely é. év októ-
ber 31-én már 1021 millió K.
volt. A csésk-eszámítalajdonos
háború kitörésekor 97 millió volt
a betétállomány, mely folyó év
október 31-én közel 1400 millió
K-ra emelkedett. Jelentékeny
mértékben szaporították a beté-
teket a menekültek is. Tétel-
szám szerint persze csökkenés

mutatkozik, melyet azonban a
csésk népszerűsítése kétségki-
vül gyorsan fog ellensúlyozni.
Igy a munkásjáradékon kívül
most már a nagyszámú katonai
rokkantak is ebben az üzletágban
kapja a járandóságát, sőt a 70.
sz. postahivatal mint cséskszám-
ítalajdonos a feleknek szülő-
postautalványok fedezetére egye-
nesen a postatakarékpénztár
cséskjét adja ki. A nemzeti
hadisereg egész pénzbeli elszá-
moltását a postatakarékpénztár
utján intézik s az állampénz-
tárak is ez uton kapják pénz-
lélmányait. Legközelebb a
vált közszolgálati alkalmazot-
tak és hátramaradt hozzatartó-
zóik nyugaltságának kifizetése
is a postatakarékpénztár által
történhet a legelővőbbben. A
további fejlődésre ezek szerint
minden alap megvan.

A békeszerződés beicke-
lyezésének milyen következmé-
nyei lesznek az intézetre néz-
ve?
— A ratifikálás új helyzet elé
áldotta a postatakarékpénztárt,
mert — épp úgy mint Ausz-
triában történt — a beikkelye-
zés után a leszámlolásra kerül
a sor. Megemlíthetem, hogy az
osztrák postatakarékpénztár péld
dátul a lengyel postatakarékkal
már leszámlolt, míg a prágai in-
tézetet ez nem sikerült. Abban
a kérdésben, hogy az elszakadt
területeinkre vonatkozó leszá-
mlások mikor induljon meg és
milyen irányelvek szerint tör-
ténjenek, az illetékes kormányha-
tóságok fogják megvitetni.
E részben mégis megemlí-
thetem, hogy a leszámlolásból
eredő kiegyenlítés, melyet a bé-
keszerződés 198. cikke az érde-
kelt kormányok kölcsönös meg-
egyezésére utal, nem az egyes
betét, vagy számítalajdonos
kezéhez közvetlenül, hanem az
érdekelt állammal szemben és
sommással fog történni. Bár-
mint alakuljanak is a leszá-
mlások, kötelemeltnék tartom,
hogy nemcsak a Csonka-Magyar
országunknak, hanem az attól el-
szakadt gazdasági területeink ke-
reskedelmi géopontja ezental is

Bárá Babarczy Jenő

Bárá Babarczy Jenőnek, az ál-
földhadnagynak viselt dolgaról rész-
letesen beszámoltunk, most bemu-
tatjuk a hirtelen forrázó, az
"Ehman telep" vezérének és a
"Britannia" hőseinek jóslakert-
fénképét is.

Budapest marad s így a gazda-
sági érdekeltségek, melyek az
utóállamoknak Magyarországról
területből kiszakított részeit
a multban Budapesthez fűzték,
végleg elszakított nem fognak.
Külfölden is az üzleti élet meg-
indulása, kapcsolatban a külke-
reskedelmi korlátozások meg-
szüntetésével, maga után fogja
vonni a postatakarékpénztár
vált nemzetközi összeköttetésé-
nek felélesztését, főleg pedig
az annakidején oly szép erd-
ményekkel járt amerikai forgal-
mól újabb való megkezdését.

Milyenek most a postata-
karékpénztárnál a személyzeti
viszonyok?
A forgalom csökkenésével
arányban apadt a személyzet
létszáma is, mert míg a háború
kitörésekor 1800 alkalmazottunk
volt s az változatlanul megmar-
adt a Károlyi-fordulaton és a
tanácskormány idején is, most
1200-ra hanyatlott. Megelőz-
désel állapíthatom meg, hogy a
személyzet nemcsak mindinkább
erősödő fejelemérővel és köte-
lességérővel, hanem munkaked-
velésével is megemléskednek
szélesebb körűen és szellett fo-
kozatos visszatérésével saját ma-
ga is hozzá fog járulni a jöven-
dő kedvező kialakuláshoz.

Megittatás a gazdákul
\$25.000-00 whiskykezelétt.

PITTSBURGH, Pa., dec. 22.
George W. Walker alaposan
meglátja a gal, hogy megbízott
szobalányában és szakácsnőjé-
ben s amidőn feleségével együtt
elutazott Canadába, nem zárta
el hatalmas whiskykezeléttel re-
jtő pincéjét. A két család, Callie
Robinson és Margaret Sparrow
napról-napra meghívták barátai-
kat és nagy mulitak rendeztek,
amelyeken ugyancsak folyt a
rég jó itál.

A szomszédoknak feltűnt a
vendéglátás és a hangos mulat-
ás. Táviratokat Walkernek,
hogy térjen vissza, ha pincéje
tartalmát meg akarja menteni.
A gazda hazatért s megállapí-
totta, hogy 25.000 dollár ára
whiskyjét és egyéb itálait iták
meg és hordták el a családék
barátai.

A két leányt átadták az
ügyészségnek.

HÁTRALÉKOSOK
ELŐFIZETÉSÜK
RENDEZÉSE UTÁN
KAPNAK NAPTART

Magyarországból

Hévesegéből most
érkeztem.
Ha valakit Amerikába
akar hoztatni,
Ha haza akar utazni,
Ha dollárban akar pénzt
küldeni,
Ha óhazai birtok vétel
után érdeklődik,
Ha az óházában vagy
Amerikában bármil-
yen elintézni való
ügye van, mindenen
érdeklődik felvilágo-
sítással szolgálok vagy
ügyét elintézem.

Madarász Gyula
2805 ST. JOHN ST.,
FLINT, MICH.

MIKOR LEHET FELMONDANI TÖTFÖLDÖN A 'CSELEDNEK'?

A teljhatalmu "Szlovenszko-i" miniszter ren-
delete. — Még mindig "cselednek" hívják
a mezőgazdasági munkást.

"Szlovenszkóban" mostanában
hirdette ki a teljhatalmu minisz-
ter az új "cseledtörvényt", mely
a következőket tartalmazza:
A törvény alapján elrendelem:
1. §. Hogy a nagybirtokos és
mezőgazdasági munkások között
az 1907-ik XLIV. törvények
alján megkötött szolgálati vi-
szony a nagybirtokos részéről a
szerződési határidő letelte után
(az idézett törvény 40. §-a) csak
abban az esetben mondható fel,
ha a felmondás törvényes alapon
történik.

2. §. Törvényes alapon számi-
tanak:
a) Ha a cselednek nyilvánosan
nyilvánul ellen a gazdasági
arra a munkára, amelyre föl van
fogadva;
b) Ha a cseled a gazda engedé-
lme nélkül a gazdasági felvilágo-
sítás útján is, ismételve joga-
sátlatlanul távozik;
c) Ha a cseled hanyagságból
vagy könnyelműségből, figyel-
meztelenül után is a gazdának is-
mételt kárt okoz;
d) Ha maga a cseled vagy ház-
néveléte, veszekedő, vagy
botránnyal keltő magaviseleté által
a ház vagy a gazdaság rendjét s
a békes megőrzését, figyelmeztetés
útján is zavarni, vagy, ha a cseled
ívának adja magát;

e) Ha az illető cseledet ezen
törvénybe ütköző s a gazda sérel-
mére elkövetett kihágás miatt a
szolgálati viszony ideje alatt egy
éven belül két ízben jogerősen
elítélték;
f) Ha a cseled a gondozására
bizott állatot, figyelmeztetés da-
cser, rosszul ápolja, vagy kinos-
za.

g) Ha a cseled a gazda és családtag-
ja egészségére vagy felügyeletre
jogosított megbízottjának vagy
közvetlen munkájában szándékosan
kárt okozott;
h) Ha a cseledet büntető vagy nyereség-
szervezőből eredő vádossá-
g miatt elítélték; s h) Ha a cseled
szándékosan szabadság-
vesztésre elítélték;

i) Ha a cseled kötelességének
teljesítését megtagadja, vagy ese-
létszárait arra osztandó, hogy
szolgálati szerződésük lejártá
előtti kötelességük teljesítését
szere vagy egyenként tagadják
meg;

j) Ha a cseled maga vagy család-
tagja a gazdának családtag-
jaik rossza esékítja;
k) Ha a cseled a gazda névére,
tudta nélkül pénzt vagy árut köl-
csönöz;

l) Ha a cseled vagy családtag-
ja figyelmeztetés dacára, tegy
gyertyával, lámpával, tüzzel vi-
gyázatlannal lép;

m) Ha a cseled azonos törvénybe

Felmondás nélkül elboacsáthat-
ja a gazda a cseledet:
a) Ha a cseled vagy családtag-
ja a gazdának, családtagjának,
intézkedőre vagy felügyeletre
jogosított megbízottjának — ide-
nem értve a jelen törvénybe ü-
tköző kihágásokat — testi épsége,
élete vagy vagyona ellen gúnte-
tendő eseményt követ el, vagy
kísérlet meg;

b) Ha a cseled a gazdát, család-
tagját, intézkedőre vagy felügye-
letre jogosított megbízottját tett-
leg bántalmazza, fenyegeti, vagy
ellenük igazt, lázít, vagy ha al-
kalmatlanságának természetével
merőben ellenkező, szándékosan
sértő magatartást tanúsít;

c) Ha a cseled vagy családtag-
ja a gazdának, családtagjának,
intézkedőre vagy felügyeletre
jogosított megbízottjának vagy
közvetlen munkájában szándékosan
kárt okozott;
d) Ha a cseledet büntető vagy nyereség-
szervezőből eredő vádossá-
g miatt elítélték; s h) Ha a cseled
szándékosan szabadság-
vesztésre elítélték;

e) Ha a cseled kötelességének
teljesítését megtagadja, vagy ese-
létszárait arra osztandó, hogy
szolgálati szerződésük lejártá
előtti kötelességük teljesítését
szere vagy egyenként tagadják
meg;

f) Ha a cseled maga vagy család-
tagja a gazdának családtag-
jaik rossza esékítja;
g) Ha a cseled a gazda névére,
tudta nélkül pénzt vagy árut köl-
csönöz;

CUNARD LINE
S. S. SAXONIA 14,300 Tonnás JANUAR 22-ÉN
INDULAS HALIFAXBOL JAN. 24-ÉN
LEGNAGYOBB HAMBURGBA JARO HAJO.
Kabin ár \$180.00 3-ad osztály ár \$125.00
DIREKT HAMBURGBA:
3-AD OSZTÁLYU ÁR PASSAU-BA VIA HAMBURG... \$125.00
AZ ÓN VÁROSÁBAN VAN HELYI OGYNOK FORDULJON Ö HOZZA.

SÉRVÉT
Kés és operáció nélkül s a
mellett a beteg nem veszít
munkaidőt.
Különb érdekklődést keltett
dr. Andrew O'Malley Wilkes-Barre, Pa.-i orvos az ó
nagyserzi módszerével, mely
lyel sérvét, Hydrocelet és idég
bajokat gyógyít minden ké-
vés vagy operáció nélkül, kivéve
a már nagyon súlyos esete-
ket, ahol a baj már igen su-
lyossá vált. A kezelés semmi
hátránnyal nem bír a beteg
napjainak.

CUNARD ANCHOR LINE
S. S. ITALIA INDUL JANUAR 20-AN
Dubrovnik és Trieszt felé.
3-ad osztályu jegyek ára
Dubrovnik-ba \$125.00
Trieszt-be \$115.00
Az Ón városában van helyiügynök. Forduljon hozzá.

S. S. PANNONIA INDUL JANUAR 22-ÉN
Dubrovnik és Trieszt felé.
3-ad osztályu jegyek ára
Dubrovnik-ba \$125.00
Trieszt-be \$115.00
Az Ón városában van helyiügynök. Forduljon hozzá.

LLOYD SABAUDO
3 State St., New York.
Legközelebbi indulás, New Yorkból dupla csavaru hajó:
RE D'ITALIA Dec. 30
PESARO Jan. 8
REGINA D'ITALIA Jan. 20
Direkt jegyek kizárólag Magyarországra minden nagyobb városig.
Harmadostályu utasok bort ingyen kapnak.

COSULICH LINE
Közvetlen hajózás Dubrovnikba (Gravosa) és Triesztbe.
BELVEDERE JANUAR 15-ÉN
ARGENTINA JANUAR 20-ÉN
Jegyeket JUGOSLAVIA és SZERBIA barmely részére. Nagyvárú és másodikként harmadikként osztályu jegyeket is. Harmadikként osztályu jegyeket ingyen bort kapnak.

Két millió lélek menekült el Szoviet Oroszországból.
LONDON, Dec. 22. Az elmúlt két évben több mint két millió lélek menekült Oroszországból. A menekültek közt 130.000 krimeai van, akik még Wrangel levezése előtt hagyták el hazájukat. Lengyelországban egy millió orosz menekült van. Konstantinápolyban magán 50.000, Németországban fél millió, Franciaországban negy millió orosz menekült van.

CSAK FÉRFIAKAT KEZELEK.
Kezelési módszerem sikeresnek bizonyult, párisi, római, berlini, bécsi klinikán és 25 éves orvosi gyakorlatom idült férfi és betegségek kezelésében módosítottam, hogy sikeresebb eredményt érjek el betegim kezelésében. Ha beteg jőjön el hozzám és becsüdjék meg egy kis időt, esetleg sok évi szenvedéseimnek meg és egész életének lefolyását kedvező változtatás.
Vizsgálat és tanácsadás ingyen, Magyaróvri becsüdt.
Férfi és, vagy hitvány, győzegek békéjű, segitoni fogom.
DR. A. W. O'MALLEY (SPECIALISTA)
68 South Franklin Street, Fél blocknyira a bányász bankhoz
WILKES-BARRE, PA.

Detroit, Mich.
LEGREGIBB MAGYAR HAJÓJEGY ÜGYNÖKSÉGE
Eladunk hajójegyeket az óházából és onnan Amerikába minden hajóra a legelővőbb árban.
Ha kélyemesen és minden gond nélkül akar utazni, változ meg jegyét az irodánkban.
Utleveleket beszerzünk
Küldünk pénzt egyszerűen és sürgönyileg a legelővőbb árban, leggyorsabban, pontos kézbesítésért felelősséget vállalunk. Küldünk pénzt betétként minden óhazai bankba és a postatakarékba.

Hirschfeld Bros.
MAGYAR PÉNZKÜLDÉSI, HAJÓJEGY ÉS KÖZJEGYZŐI IRODAK
Városi iroda: 68 Griswold Street, Detroit, Mich.
Delray iroda: 2140 West Jefferson Avenue, Nyitva este 9 óráig.

Ez már aztán dohány!
Évtizedeken keresztül ezrek tettek és meggyújtottak az H. Rippen Tobacco Products PETOFI, RÁKÓCI, KOSZORU, KASSAI védjegyek alatt forgalomban levő pipáikkal.
Valamennyi olyan szerencsés levezők, hogy alig egyszer megérinti, nem csodált azt föl semmi más dohányval.
Kapható minden üzletben és minden csomagolt árucikk között is. Adunk analízist remek előkészítőre váltunk be. Küldje be a mellékelt szelvényt teljes listánkat.
Küldjön haza néhány font pipadohányt. Egy pipa is dohány sok bajt szelöllet.
H. RIPPEN
281 C. Division St. Perth Amboy, N. J.
küldje el kégyeztetés meg tudjuk adni leírás meg adni kégy. listát pipadohány.
Név
Cím

VASÁRNAP

Szabadság
Sunday Magazine

A JÓSZIVÜSÉG,

a gyengédség az emberiség legnagyobb, leg tisztább erénye. A gyengédség, a jószivűség az emberi boldogság legbiztonságosabb tényezője. A legtöbb ember rájön az élete alkonyán erre az axiómára, még ha élete tavaszán és nyarán el is felelte annak a gyakorlatát. A gyengédség, a jószivűség az az igazi vallásos alap, amelyen a gyakorlati kereszténységnek felépülnie kell. Az igazi boldogság csakis annak lehet az osztályrésze, aki gyengéd, aki jószivű tud lenni embertársával szemben.

Minden külső siker mellett is sivár, rideg marad az élete annak, aki nem telítette meg azt azzal a boldogsággal, amelyet mások segítése nyújt. A saját javainkat csak akkor tarthatjuk meg, a saját növekedésünket csak akkor biztosíthatjuk, ha magunk is hajlandók vagyunk adni, ha magunk is hajlandók vagyunk nyújtani, segíteni. A gyengédségnek, a segítségnek, a gyámolításnak ez a szelleme azonban kizárja az önzést. Nem lehet gyengéd, nem lehet jószivű, nem lehet adakozó az, akinek a szíve rosszakarattal, irigységgel teli mások irányában, aki kapzsi, aki fukar. Nem lehet gyengéd, nem lehet jószivű az, aki csalni, aki becsapni szeret. Aki gyengéd, aki jószivű, az nem ismer irigységet, nem ismer rosszakaratot, csak emberszeretetet, csak jóakaratot.

Az igazi nagy szívnek az igazi, nagy léleknek a legelső ismertető jele a gyengédség, a jószivűség, míg a szivtelenség, az irigység, a kapzsiság, a fukarság a kiskaliberű lelkeknek az alaptulajdonsága. Az igazi jellem, az igazi érték sohasem önző, sohasem irigy.

Szeresd felebarátodat, mint önmagadat, mondja az ige. És ez az ige az igazi emberi boldogságnak az alapköve.

A nagyszivűség, a megértés mindig boldogságot biztosít végeredményében, míg a kegyetlenség, az önzés mindig boldogtalanságra, üres életre vezet.

"Csak az önzőnek nincs vigasztalása a földön," mondotta Eötvös József, a költő és filozófus és teljesen igaza volt.

A mindennapi élet küzdelmeiben rendkívül fontos az is, hogyan bánunk, hogyan érintkezünk felebarátainkkal. Az udvarias, az előzékeny ember mindig messzebb jut, mint a módotlan, a goromba, az egykedvű. Egy-egy jó szóval, udvarias fellépéssel, sok esetben többet érhetünk el, mint bármilyen más eszközzel. Akadnak emberek, akik azt képzelik, hogy a nyers, a durva, a goromba természet az erőnek a jele. Pedig ezek a sajnálatos tulajdonságok az igazi emberi erőnek hiányát jelentik. Mert ott kezdődik az igazi erő, ahol önmagát tudja legyőzni az ember. Az igazi erő az, amely elnyomja az öntudatlanul szunnyadó rossz tulajdonságokat az emberben és győzelemre segíti mindazt, ami jó, ami igaz és tiszta.

Az udvarias, az előzékeny ember messzebb jut az élet országútján, mint az, aki csak ökölrel tud utat törni magának. Ideig-óráig érvényesülhet az ököl hatalma, de ma már nem az erőszak kormányozza a világot; nem az ökölerő az emberi tulajdonságok fokmérője.

Az igazi ember az, aki tekintettel tud lenni mindenre és mindenkire, aki betudja helyezni a saját személyét mások helyzetébe, aki átérzi mások fájdalmát, aki megérti a könnyeket és együtt szenved a szenvedőkkel. Az ugynevezett érzéketlen emberek lehetnek erősek, lehetnek nagyok és hatalmasak, de nem Emberek.

A FOGADALOM

minden Ujesztendőben megismétlődik: más életet fogok kezdeni. És az ember komolyan meg is van győződve a fogadás pillanatában, hogy január elsejétől kezdve leszokik a cigarettáról, spórolni fog, nem iszik, gondosabb lesz a munkájában, több gondot fordít a családjára és így tovább.

Mi lenne, ha az ember az újévi fogadalmat egyszer tényleg megtartaná? Mennyivel más lenne rögtön az egész világ!

Mi lenne, ha az ember, lelkének képesarokát egyszer már nem szürke, sötét, lemondó, sőt néha kétségbeesítő képekkel aggatná tele, hanem világos színű, vidám, bátorító, nagyszerű képekkel, a mikre nézni boldogság, amikre emlékezni annyit tesz, mint emelt fővel, öntudattal, büszkén járni tovább az élet utját, mert tudom: megtettem minden tőlem telhetőt. Egy ilyen galériának a tulajdonosa boldog ember. Ennek a lelkiismeretét nem bántják megbánások és szégyenkezések. Ez bebecsálhatja bárkit lelkének képesarokába, nem kell szégyelnie a kincseket. Nem lóptott kincsek azok, emberi értékeken vett drágaságok, nehezen megszolgált, vérrel, izzadsággal, aggyal fizetett jószágok.

Minden attól függ, milyen lélekkel szemeljük a világot. Ha a lelkünk világos, színes, nevető, biztos, hogy az életünket más-kép fogjuk látni, mintha sötét gondolatokkal vagyunk tele. De lelkünknek hangulatát semmi más nem adhatja meg, csakis a lelkiismeret nyugodtsága.

Igaz: minden gondolatunk, minden érzésünk, minden sejtésünk először az öntudat alatt jelentkezik és ott kezdi munkáját. De ennek a munkának mi szabunk irányt, ezt a munkát mi dirigáljuk s ha ma még nagy erőfeszítésünkbe kerül a rakoncátlan és radikális elemeket megfékezni, holnap már urai lehetünk azoknak, erőfeszítéssel, a magunk legyőzésének következtében és holnapután már olyan simán szaladhat az egész gépezet, mint egy óriási gépmű, amire egyetlen egy embernek kell csak felügyelnie.

A jóra várjunk ez életben mindig, sose a rosszra. A hasznosat cselekedjük az életben mindig, ne a károsat és boldog életünk lesz.

Az embert a Mindenható boldogságra teremtette. A vágy, ami ott szunnyad minden ember lelkében a boldogság után, igazolja legjobban, hogy az ember célja a boldogság. Mért fosszuk hát meg magunkat a be nem váltott fogadalom által a boldogság lehetőségétől.

KRIZANTÉMOK

Irtta:
ILLY JÁNOS

I.
AZ egyszerű piros terítőn, az oleó panorámában nyert virágos oldalú üvegvázából krizantémok nyújtogatták ki fehér, bágyadt fejeiket. A karikás almáriomon a szájukkal lefelé fordított aranybetűs poharakon bírsalmák mosolyogtak, sárga, öreg arképek lapultak meg szégyenes szelidséggel a falakon... A színes ernyős függőlámpa oldalra teleaggatva leányos csecebeeséssel, táncrendekkel... A szobában szerteszét a szegénység saipogott, mint valami sarokba állított, megszegyenített rossz gyerek.

Kipirult areál robbant be a bankkiszasszony! Így nevezték őt a házban, ahol nyári esteiken esőndesen szörtyögő pipával a szájukban az udvarra ültek ki a kérgeskezű munkásemberek, hivatalosok, ingujjban, de a méltóságot jelző sapkával a fejükön... kötéssel a kezükben az asszonyok...

A bankkiszasszony! Ez a szó tekintélyt szerzett neki a sok szegény ember között.

Felhevült, nekiszállt törtéssel tette le a parfüm-illatos karmentyút, a kalapját, a tükörhöz ugrott és a haját igazította:

— Anyuskám... rendbe kell ám hoznunk a lakást! Bodor, a cégvezető, ellátogat majd hozzánk, hiszen tudod — és jelentősen hunyorított a fejkendő anyára, aki tágra meredt szemmel hallgatta azt a sok hirtelen kirobant fecsegést, mely olyan váratlanul hullott le nehezen mozgó szegényes agyára!

— A... a Bodor ur? jaj... jaj, Istenem!... — és sopánkodva járta körül a szemét a szobában, a kötőjével egy önkénytelen mozdulattal végigtörli az oleó szék támláját, mintha ezzel a mozdulattal a szegénységet akarná kikergetni a szobából!

Es megkezdődött a tisztogatás, a rendezgetés...

A bankkiszasszony egy hirtelen körülszántó pillantásával keserűre görbült szájjal néz végig a sok régi szegényes holmin. Odalép a falhoz és előlök egy egyszerű, barna fakertes képet akaszt le a helyéről, melyről egy szigorú, becsületes férfiarc sugárik le.

Egy halk sikoltás tör ki az anya száján:
— Elle... mit akarsz? Az édes apád!

A bankkiszasszony durcás-kedveskedően fordítja féloldalt a fejét az anyja felé:

— Nagyon szegényes, anyuskám... Nem való...

Az anya egy hangtalan sóhajt fojt le a szíve mélyére. Elvégre, ha az ő kiszasszony-leányához egy fiatal ember jön, aki talán... ki tudja, a kezét is megkéri, akkor igazán szükséges, hogy egy kissé jobb, előkelőbb "szinbe" öltöztessék ezt a szegényes lakást!... És megadással bólint a leányára, aki sürge kezével valahova a karikás, almáriom egy fiókjába temeti el a képet. Egyszeriben üresnek lesznek a falak és a festett piros cirkádák bámulva néznek szét a szobában...

Másnap délben már egy pár selyempapírba csomagolt, áruházban vásárolt oleó pasztellel állít be a leány.

Az anya furesára torzult szájjal nézi, hogy forgóldik az ő kiszasszony-leánya, milyen lázas igyekezettel akar finomságot belevarázsolni a szegényes szobába. Fájdal-

A szív, ki vén...

Az ég ivén
— Felhőkötől olyan ráncosan mogorva! —
Már nem mosolyg a vidám régi fény.
Mért mosolyogna? Tőle sem less ifjabb
A szív, ki vén...

Még mindig én! —
Agg szívnek így kong fukar dobbanása,
Magát felhőzi csak hült ég ivén,
Világ napjává nem bír már kigyulni
A szív, ki vén...

SZILÁGYI GÉZA.

masan mosolyog és megint elfojt magában egy halk sóhajt, egy egyszerű, esőndes panaszt, mely a lelke rejtett fiókjából mégis csak feltör... délután, mikor a bankkiszasszony a gögös nagy tükörablakok mögött, a loesógó esontbilentyükön járta a finom, ápolt ujjait. — egy remegő, bocsánatot esdő mozdulattal kaparja ki a képet az almáriomfiókból, az ajka reátapad és a tekintete könyörögve egybeolvad a szigorú, becsületes pillantással.

II.

Azon az estén a krizantémok kikerültek az oleó vázából. Nagy, előkelően terpeszkedő porcellántartóba sárga és lila virágok ültek be gögös büszkeséggel, mint a piperés, páváskodó asszonyok a sétatér padjára...

Az egyszerű kis asztali petroleum-lámpás is eltűnt a szobából, a mennyezetről leeső színes ernyőjű ünnepi lámpást gyújtották meg. A szegényes fejkendő is lekérült az anya fejéről, a szenvedés lehetőségétől fehérre bágyadt hajszálak fölé fekete bóbita jutott. A leány röpken kuszó kezével ott babrált az anya körül, háromszor is megforgatta, hogy "fest" az ő édesanyja! Egő pillantását körüljárta a szobán és

megelégedett mosollyal állapította meg, hogy sikerült egy kis jobb "szint" a szobába varázsolni.

Odakünn kopogtattak. Mindketten lázas izgalommal siettek ki az ajtóhoz. A fényes, előkelő fekete-csü cilinder belekoppant az alacsony ajtófélfába. Tgy bohókás "hopp!" röppent el a cégvezető ur ajkáról, bár inkább valami morgástéle lázadózott a torkában. Már a konyhában megkezdődött a sápitózás az anya ajkáról. Hogy így, meg úgy... nincs előszobájuk, de jövőre, ha az Isten megsegíti őket, nagyobb lakást vesznek!

A cégvezető ur a monoklija mögött fölényes mosollyal vette tudomásul az áradozást. Odabenn magába fojtott finnyás körülpillantással szivta fel a szoba "szépségeit" és alig várta, hogy az anya kiszúrjon az ozsonna elkészítéséhez.

Most már egy esetet sem érdekelt a szoba. Egy hirtelen lendülettel elkapta a leány karját, mintha azzal, hogy megtisztelte ezt a szobát pompásra vasalt nadrágjával, vékony, aranyláncos fityegő monoklijával, egyszeriben jegyet váltott volna magának ahhoz az éhes lendülethez, melyhez a nagy tükörablakok mögött eleganciájának varázsával nem, mert folya-

A leány riadt, tiltakozó mozdulattal állott szembe a hirtelen kirobant merész lendülettel. Hangosan toppanva menekült a szoba sarkába, ahol olyan kétségbeesetten vinnyogott a szegénység!

A cégvezető ur az ajkába harapott. Dühösen szikrázó pillantása odatévedt a falra, a gondosan felaggatott pasztellekre, az asztalon a gögösen terpeszkedő virágokra és kacagni szeretett volna, gúnyosan, cinikusan, kinevetni ezt az egész soká készült, nemesre tartogatott tisztességet ebben a szobában...

Mikor az anya az ujjonnan vásárolt altwien csészékben behozta az illatosan párolgó kávét, két komoran elpirult, maga elé meredő embert talált a szobában. Ijedt megremegéssel nézett szét. Talán... talán nem tetszik a cégvezető urnak a lakás? Persze! És egyszerűben ő is meghallotta a szoba sarkába kergetett szegénység szipogását...

III.

Az előkelő, fényes, nagy kávéházba feszes tartással lépett be a vizit után a cégvezető ur. A cilinder biztos nyugalommalült a fején, egy csöppet se félt most, hogy újra sebet üt rajta valami... ajtófélfá. Nem... Végigsimította a kezével az ütökös helyén felborzolt puha selyemszort, mintha bocsánatot kért volna az iménti látogatásért ott az alacsony lakásban.

A pincér üres mosollyal szórta a szavakat:

— Egy kis malőr esett a cilinderrel, nagyságos uram, egy kis malőr... he...he...he...

A cégvezető ur elővette zsebéből a vékony aranyláncos fityegő monoklit, rálehel, finom monogrammos zsebkendőjével megtörölte az üveget, föltette a szemére, egy pillantásával végigtutott a kávéházi kipirult asszony- és leányarcokon és mintha félálomból beszélne, úgy dobta oda a bókoló pincérnek:

— Igen... egy kis malőr esett vele...

IV.

Mire elhervadtak az előkelő, gögös, nagy virágok a fehér porcellántartóban, az anya egy estén halkán, szinte félve ejtette ki a száján a néhány szót:

— A cégvezető ur... már régen nem volt itt!... Mikor jön el megint?

Egy hangtalanul feltört könny volt a válasz erre a szeliden el ejtett néhány szóra.

... És másnap, a bágyadt, hervadásságu, vörös színű őszi napon krizantémot árultak a piacon.

A leány ahogy hazafelé tartott a bankból, sietve, kipirultan összevásárolt egy pár szálat, otthon egy hirtelen bűnbánó mozdulattal behelyezte őket a virágtartóba. A fiók aljáról elővette a képet, a helyére akasztotta és a szigorú, becsületes férfiarc pillantása találkozott a krizantémok szelid, fehér tekintetével...

A szegénység szipogása megszűnt. Újra mosolygott a szoba. A régi, kikergetett... derült jókedvvel...

Estére pedig nem a színes ernyős függőlámpát, hanem a kis szelid hunyorgású asztalit gyújtották meg, melynek fényében mintha aranyzinben mosolygott volna az élet...

Vasárnap és mindennap gondoljon arra, hogy a bankbetét a legbiztosabb.

MEGTAKARITOTT PÉNZÉT KÜLDJE BE HOZZÁNK MINT BANKBETÉTET

Mi nemcsak megőrizzük, de kamatot is fizetünk.

Anyagiilag független csak úgy lehet, ha van megtakarított pénze. Meg van védve minden eshetőség ellen és soha sem szorul másokra.

BANKUNK SZIKLASZILARD.

ALAPTŐKE, TARTALÉK ÉS BETÉTEK ÖSSZEGE
\$2,857,097.76

Altalunk kiállított betét-könyv mindig készpénz, mert betétjét bármikor kamattal visszafizetjük.

PÉNZKÖLDES MAGYAR-ORSZÁG minden részébe a legelőszöb napi árfolyam mellett.

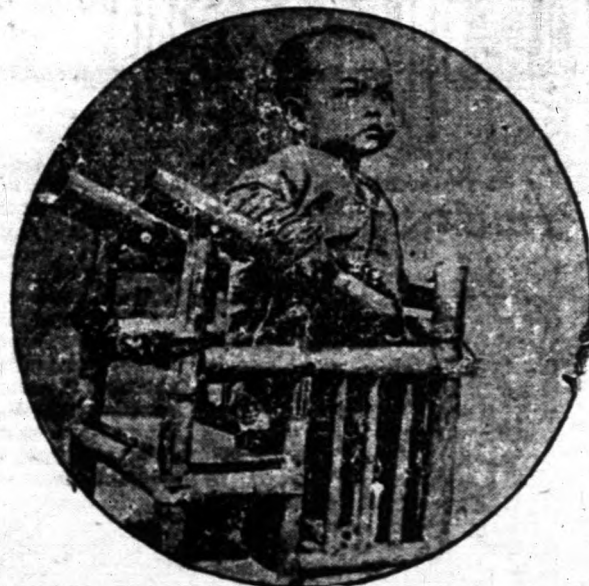
NÉMETH ÁLLAMI BANK

NÉMETH JÁNOS, ELNÖK

Főüzlet: A BANKPALOTÁBAN 1597 SECOND AVENUE, 10 East 22nd Street, Corner 83rd Street, NEW YORK, N. Y.

AZ ÉHINSÉG ÉSZAKI KINÁBAN

Egy amerikai tudósító borzalmas tapasztalatai. Nem volt eső, nem volt termés. Akik elvándorolnak anélkül, hogy tudnák hová. Akik eladják a gyermekeiket. Akik sztoikus nyugalommal lesznek öngyilkosok. Füveken és gyökereken rágódnak az emberek, mialatt vígan pusztít a soraikban a kolera.

A legártatlanabb áldozatok egyike.

A KINAI a világnak legezotiausabb, legtürőbb embere. Mosolyogva szenved, mosolyogva éhez és mosolyogva hal meg. Az élet minden szomorú változatára van egy-egy fatalista kadenciája.

Északi Kinában az elmúlt nyáron nem esett az eső. Nem volt termés. Ha pedig nem üt be a termés, akkor az amugy is nyomoruságos kínai földműves éhen pusztul el. És északi Kinában ebben az esztendőben nem volt termés. Hogy ennek mi a következménye, azt az alábbi leírásában híven írja le Nathaniel Peffer amerikai tudósító, aki beutazta a borzalmas bajjal sújtott vidékeket. A tudósítást Chihli tartománynak Tamingfu nevű városából írja, még pedig a következőkben:

Ezeket a sorokat északi Kina éhségsújtotta vidékén szívémbe írom. Három héten keresztül kis kocsin húzódtam végig azon a vidéken, amely ezen a télen nagy tragédiának lesz a színhelye, olyanak, amely mélységében megközelíti és intenzitásában talán felül is haladja az 1914-iki világtragédiát.

Ebben a városban. Chihli tartomány déli legnagyobb vásári városában, amely tartományban fekszik tudvalevően Peking is, az ország fővárosa, az őszi gyermekvásárokat tartottak. A szegény parasztok már eladták az ökreiket, a földművelési felszereléseiket, a butoraikat és most vásárra viszik a nekik legdrágábbat is, a gyermekeiket. A fiuknak az ára átlagban öt dollár amerikai pénzben. A lányoké kisebb, ha csaknem elég szépek ahhoz, hogy a vevőnek különösen megtetszenek.

A város falától délre ott van egy régi taoista

templom. A papjai már elhagyták, mert az éhség elkergette őket. Mint mondják ebben a templomban naponta vágnak le akasztott embereket a menyezetről. Szerencsétlen menekültek ezek, akik már megunták a szenvedést, a nélkülözést, a nyomort. Ezer és ezer család vándorol minden cél nélkül az utakon, a kis háztartásuk maradványait ott tolják maguk előtt egy talicskában. Egy részük megy dél felé, a másik részük megy észak felé, azonban célja egyiküknek sincsen. Kéretnek, mialatt vándorolnak, ha alkalom adódik, egy-egy gyermeküket el is hagyják,

Nyomorgó kínai nő, alig néhány hetes gyermekével.

azután eltűnnek. A keményebbjek mennek Manzsuriába, míg a gyengébbje visszatér az elhagyott tűzhelyéhez és sztoikus nyugalommal várja, hogy történjék, aminek történnie kell.

Két mértföldjével óránként összesen háromszáz mértföldet tettem meg a két tetős öszvérkocsiban, amely annyira karakterisztikus képet ad a kínai utaknak és most, az utam végén, végre egy elhagyott missziós állomás fényűzését élvezhettem. Most először ülhetek igazi asztalnál, igazi széken, először feketem feregmentes ágyneműn és először látok igazi petróleumlámpát hónapok óta. Ezt a helyet már a civilizációnak egész világa választja el attól "Az Égek Békéje" nevű koresmától, ahol tegnap este a szobámat meg kellett osztanom egy rongyos katonával és egy shamsui borkereskedővel, aki a mesterségének egész szakézetét magán viselte. Amikor az évtizedek összegyűlemlett büzt már nem tűrhettem, kimentem az udvarra az öszvérek közé friss levegőt színi. Itt az öszvérek, disznók és tyukok közös udvarában határozottan tisztább volt a levegő, miért is kivittem ide az ágyneműmet és itt aludtam.

Ah éhínséges vidékek ez esztendőben Chihli tartomány déli és Shantung tartomány északi vidékei. Vagy százezer négyzetmérföldnyi terület vagy husz millió lakossal. Ugy találtam, hogy három család közül legalább kettő nem eszik mást, csak faleveleket, füveket, gyökereket és fának a rostjait. Hogy ehhez is hozzájuthassanak, eladják felszereléseiket, butoraikat, állataikat, de végső esetben, mint mondtam, még a gyermekeiket is. Olyan faluban is megfordultam, a

eljön a fagy, akkor már ez sem marad neki. Ekkor azután, ha csak kívülről segítség nem érkezik, nem marad más hátra, mint az éhalál. Akik nem halnak meg éhen, azok megfagynak, mert nincsen fűtőanyag.

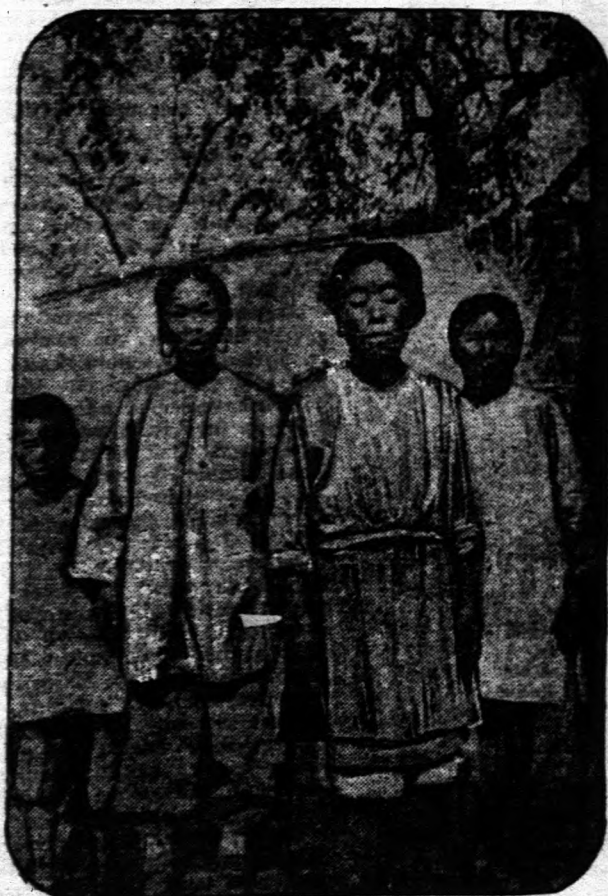
Emellett ott vannak a járványok is. A kolera máris rettenetesen dübög. A kolera pedig először a nagyon öregeket, azután a nagyon fiatalokat viszi el. Az egyik faluban halottam, hogy öt koporsókészítő műhely nem tud eleget tenni a szükségletnek. Ezért a holttesteket egyszerűen gyékénybe varrják és kiteszik kívül a falu falain. A csecsemőket csakis így temetik el. Az ő vallásuk szerint a csecsemőnek még nincs lelke és nem illetik meg vallásos ceremóniák. A testeket kiteszik a földekre és a kutya vígan lakmározna, dacára az éhínségnek.

És még ez sem elég. Még a rablóbandák is garázdálkodnak. Pár nappal ezelőtt az egyik szállodában figyelmeztetett a tulajdonos, hogy a pénzemet rejtsem el, mert néhány mértföldnyire egy rablóbanda táborozik. Éjszaka el szokták rabolni a gazdagabbakat és váltásdíj ellenében bocsátják szabadon. Emellett megtámadják a falvakat is, leölik az embereket és végül felgyújtják az egész falut. A banditák legnagyobb része katona. A tartomány kormányzója dugdag ember és rengeteg katonasága van. Pekingben magában is óriási haderő táborozik. A csapatok politikai célokat szolgálnak és felelőtlenül elnézéssel fosztogatják a vidékeket.

És pusztulnak, egyre pusztulnak az emberek. A falvakban már az érzés is megszűnt és átvette uralmát a közöny. A kolerahalál és az éhezés mindennapi. Az éhség általános. Az egyik falunak ötven családja közül husz már eltávozni volt kénytelen, míg a többi gyökereken táplálkozik és már azokból is alig volt valami kapható.

Egy kínai evangélistával voltam ebben a faluban. Mialatt az egyik hívőnek a házában beszélgettünk, szemben az udvaron, az egyik helyiségből nyögés és jajgatás hallatszott. Az

(Folytatás a 11-ik oldalon)

Alukre minden oldalon leselkednek a rémek.

Vasuti kaland

Irta: M. Nordau, A Vasárnap számára fordította:
Székely Sándor (Brownsville, Pa.)

A Z ÉTTEREM ablakait kinyitották, s a tavaszi éj illatos, hide levegője a helyiség dohányfüsttől terhes légkörével kezdett viaskodni az uralomért. A sötétkék égbolton a teli hold ragyogott, amelynek kékesen csillogó sugarai a virágzó fák galyai között rezegtek, míg ezeket a gyenge szellő az ablak alatt ide-oda ringatta. Azonban asztaltársaságunktól, amelynek tagjai minden este kedélyes beszélgetésre szoktak egybegyűlni, a költői elmélkedések állottak leg-távolabb. A kör, amelyhez én is tartozom, legnagyobb részben becsülésre méltó polgárokból állott, akik a világos gázfényt jobban tudták méltányolni, mint a homályos holdfényt, s az izletes vacsora előnyeit jobban tudták élvezni, mint a legszebb tavaszi éj varázsos hangulatát. Társalgásunk tárgyát prózai városi pletyka képezte, amely, amint ez már szokásos, lassanként politikálásokba, vagy a kormány, színház, magas adók s más, ilyen szellemű anyagot nyújtó kritikálásokba esapott át. Esmetársítás révén, amelynek összefüggésére ma már nem emlékszem, ezuttal az a kérdés került színpadra, ha vajjon tényleg lehet-e, hogy az ember heves lelki megrázkódattatás folytán hirtelen megöszülhet? A társaság egy része esendes kételkedéssel fogadta a hasonló esetek körül forgó anekdotákat, míg a másik csoport a legkíméletlenebb módon gúnyolta ki azokat, akik elég naivak voltak ahhoz, hogy elhiggyék a dajkameséket.

Mindön a beszélgetés a legelénkebben folyt, a szomszédos asztaltól egy férfiú lépett hozzánk, akitől eddig tudomást se vettünk. Tagbaszakadt, vállas, herkulesi természetű volt. Intelligens vonásai, amelyek a határozottság kifejezését árulták el, nagy, kék, jóságos szemei révén mintegy átszellemlütek. Külsőjét roppant feltűnővé tette hófehér haja és ősz szakállja, amely arcát arányosan öntötte be. Arcának üdeségéből következtetve, legfeljebb harmincöt éves életkort érhetett meg. "Bocsánat, uraim, ha társalgásukat félbe szakítom," fordult udvarias köszönéssel hozzánk. "Önök olyan tárgyról beszélgetnek, amely engem szerfelett érdekel. Én magam élő példája vagyok annak, hogy egy rendkívüli lelki rázkódattatás az emberre tényleg olyan érzéki befolyást gyakorolhat, amelyet Önök mindnyájan kétségbe vonnak."

Szavai a legfeszültebb várakozást váltották ki belőlünk. Asztalunk mellett helyet készítettünk számára, s miután letelepedett, egyhanguan arra kértük, beszélne el, hogy miként jutott fehér hajához.

Az idegen nem színlte túl nagy szerénységet, hanem kérdésünknek a legudvariasabb módon tett eleget, amennyiben az alábbiakat adta elő:

Ha Önök valaha közelebről foglalkoztak az amerikai viszonyokkal, az Auburn név ismeretes lehet előttük; itt van New York állam legnagyobb fegyháza. Auburn alatt nem komor, tágas fogházat, nem egyetlen nagy, szomoru épületet kell képzelniük, mert ez inkább a gonosztevőknek nagy gyarmata, a társadalomból kiközösített nyomorultak metropolisza. A sik vidék talajából jelentékeny magasságba emelkedő vastag, tömör falak által körülvett egyes épületek vannak itt, — a foglyok celláit magukban foglaló házak, a felügyelők lakásai, kaszárnyák, kórhá-

zak, műhelyek, minden bus és szomoru, s közben itt-ott gyepes tér, fasor, virággy. Ude oázisok ezek, amelyek a gonosztevőket bánatos töprengéseik közben az oly ártatlan gyermekkorra emlékeztetik.

Életkörülmények, amelyeknek esetelésével nem óhajtom Önöket untatni, tanulmányaim befejeztével Hamburgból, az én szülővárosomból, Amerikába vezéreltek, s rövid new yorki tartózkodásom után az auburni fegyház orvosa lettem.

Orvosi felügyeletet kellett gyakorolnom a fogházban olyan része felett, amelybe a leggonoszabb bűnösöket különítették el, olyan embereket, vagy inkább emberi hiénákat, akiknek vére megszünt "egészen különös nedv" lenni, amint azt Mephisto nevezi. Közülük ketten, akik az intőzet életfogytig tartó rabjaivá ítéltettek, s akik a többiek közül nagy testi erejük, valamint agyafurt eszköz által tüntek ki, ismételt, hihetetlen ravaszsággal és vakmerőséggel végrehajtott szökési kísérlet miatt szigorubb felügyelet alatt állottak, mint a többiek. Én különös gyűlöletüket vontam magamra, mert egyszer az örököt több vasszerszám felfedezésére vezettem, amelyeket ők — a jó Isten tudja, miként jutottak ezekhez — de amelyeket ők a ruhájuk alatt eldugva hordtak, — s mert egy más alkalommal színelést konstatáltam, midőn rosszulletett miatt óhajtottak bejutni a kórházba, valószínűleg azért, mert itt kedvez-

zőbb feltételeket reméltek találni szökési terveik kivitelére. A jómadarakat elválasztották egymástól, súlyos bilincseket raktak rájuk, de ennek dacára egy reggelen az egyik, s néhány nap múlva a másik nehéz bilincseivel együtt nyomtalanul eltűnt.

A két fegyenc szökése óta, amely Auburn lakosai között igen nagy izgatottságot keltett, körülbelül két hét telt el, midőn magánügyben Cayugabridge-be lovagoltam.

Dél volt, midőn utazásom célját elértem. Elragadtatva gyönyörködtem a pompás vidékben, amely szemem előtt feltárult. A Cayugató, egyike azon tavaknak, amelyek az Erie tóval New York állam belföldi tóhálózatát képezik, sajátos szépségben terült el előttem. Meredek, fekete sziklapartok közt, amelyek komor ellenségekként állottak egymással szemben, folydogált a keskeny, hosszú és tiszta ezüstös vízár, mintha ki akarná békéltetni azokat az ellenségeket, amelyek évezredek óta néztek egymással farkasszemet. A tó felett, amely körülbelül negyven angol mérföld hosszú és ezen a helyen több, mint egy angol mérföld széles, egy roppant nagy fahídon, az amerikai vakmerőség egyik remekművének, vezet a Buffalót Ithacával összekötő vasútvonal, amelynek Cayugabridgeen, e jelentéktelen helységben, állomása van.

Üzleti ügyeimet hamar elvégeztem a faluban, s alkonyat előtt

hazafelé indultam. Ismerik-e Önök a nyári esti lovaglás kellemét? Cayugabridgeet kiterjedt tölgyfaerdők veszik körül, amelyeken át jó darab utat kellett megtennem. A magas, hatalmas törzsek hosszú árnyékokat vetettek s a koronák oly halkan susogtak, hogy azt inkább érezni, mint hallani lehetett. Midőn az erdei óriások alatt nyargaltam, szívemben édes emlékek ébredtek távoli szülőföldem iránt; gondolataimba elmerülve, a gyepel elengedtem s a ló lassan ügetett előre. Megesudáltam a gyönyörű színkeveréket, amelyet a leáldozó nap sugarai idéztek elő, ha a sűrű sötétzöld lombon keresztül csillámlottak, s a levelek széleit lángira gyújtani látszának. Ábrándozásomból hirtelen valami zaj rezzentett fel, amely mindkét oldalról hallatszott. Pisztolyom után nyultam, s gyorsan megfordultam, de e pillanatban rettenetes ütést kaptam, amely megfosztott eszméletemtől. Ámbár még egyszer kinyitottam szememet, s homályosan álomszerűen az egyik megszökött gonosztevőt véltem fölem hajolva látni, öntudatom teljesen elborult.

Késő éjjel lehetett, midőn lassacskán magamhoz tértem. Felnyitottam szememet, s a sötétkék égbolton a teli holdat láttam fölöttem. A tarkómban levő tompa, nyomasztó érzés arra kényszerített, hogy kezemet a fájdalmas helyre emeljem, ekkor észrevettem, hogy kezeim és lábaim össze vannak kötözve. Apránként összeszedtem gondolataimat, emlékeztem a zsvány támadásra, s agyamon szörnyű sejtélem villant át, amely szívem verését megbénította. Éreztem, hogy két éles, párhuzamos kiemelkedő valami felett fekszem, amelyek roppant fájdalmasan nyomtak, s midőn feszült figyelemmel hallgatóztam, az alattam levő mélységből halk rugás ütötte meg fületem... Semmi kétség, hogy guzba kötve, tehetetlenül, nem bírva mozdulni, a Cayuga-híd sinjein feküdtem, ama rettenetes és biztos kilátással, hogy a legközelebbi vonat három darabra vágja testemet.

Eszméletemet csaknem ismét elvesztettem. De nem sokára megembereltem magamat, kétségbeesetten rángattam a kötelet, amely szinte szétmetszette izmait; kiabáltam s végre sirtam, mint egy gyermek. Megpróbáltam más helyzetbe gurulni, de eszembe jutott, hogy egy vigyázatlan mozdulat a Cayuga tó néma hullámsírijába juttathat.

Megborzadtam s megint nyugodtan maradtam. Am nem sokáig, mert a nagy, szinte ijesztő fényű hold világosságá oda fönt, a hullámok susogása mélyen alatt, a lágyan fuvó szellő, azután a halotti csend, amit ritkán egy-egy távoli madár kiáltása tört meg — mindez elviselhetetlen volt és kimondhatatlan aggodalommal töltött el. S a sinek, a sinek! Érzékszerveim gyötörtek, nem voltam képes rajtuk uralkodni. A hid fagerendái alig észrevehetően remegtek a habok lökésétől — én a vonat közeledtét véltem érezni s hajam égnek állott. Majd a szél valamivel erősebben suhogott, mire én a mozdony tompa nyögését véltem hallani, szívem verése megszűnt, hogy a másik pillanatban csaknem hallhatólag félelmetes gyorsasággal dobogjon.

Uraim! vannak dolgok, amelyek teljesen megfoghatatlanok előttem; ezek közé tartozik az, hogy amaz éjszakát átélhettem.

(Folytatás a 10-ik oldalon)

SÜRGÖNYILEG

vagy posta útján KISS EMIL bankár legpontosabban és mindig a legelőnyösebb napi árfolyam mellett küld pénzt Magyarországra.

HAZAUTAZÓ

magyarok a legelőnyösebb kiküldésében KISS EMIL bankár iródjában részesülnek és a pénzüket ott váltják be a legelőnyösebben.

ÓHAZAI

ügyek a legelőnyösebben KISS EMIL bankházának közjegyzői osztályában intézhetnek el, mert az ő budapesti iródjája minden okirat kihozataláról gondoskodik.

Irjon az alábbi címre:

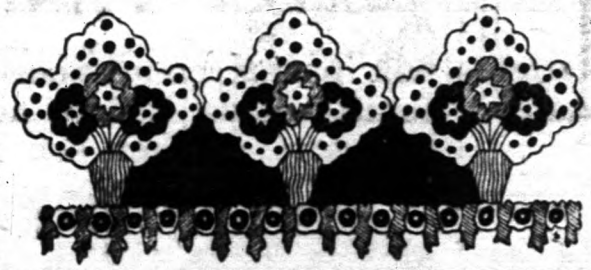
KISS EMIL

BANKAR

133 SECOND AVE., NEW YORK

MIKLÓSKA

Irtta: Kosztolányi Dezső

AZON a szőnyegen, mely az egész szobát beterítette, két férfi hempergett.

Az egyik 175 centiméter hosszú, vállas, tagbaszakadt, szőke, a másik alig 84 centiméter, használó hozzá arányokban és vonásokban. Egy harmincöt éves, meg egy két és fél éves ember, az apja meg a fia, Miklós meg a Miklóska.

Miklóska az apja száját akarta elfeszíteni, hogy megnézze, mi van benne. Mind a ketten nevettek a boldog, érett nyárban, mely előtötte a szobákat és aranyfüsttel vont a be még a sarokban álló homályos tárgyakat is. Körülöttük a szőnyegen játékok. A kisfiu az apja mellére kuszott és egy ólomkatonát, egy fakockát, egy rézkarikát szeretett volna begyömöszölni a szájába. De az ajkak tréfásan összeszorultak. Csak egy pillanatra nyiták ki, éppen hogy látni lehetett a fogsort és a garat biborfekete barlangját. A gyerek visogó jókedvében felkapott egy falovat, melynek már régen leesett a talpa, azt nyomta az apja arcába. Ezzel sem volt sikere, az apja elhárította, erre véglegesustatta az állán, erősen odanyomta a nyakához is.

Ekkor hirtelenül oldalt dőlt az apja, elfordította a fejét, azt lehetett hinni, hogy unja a játékot, vagy aludni akar. Miklóska lemaszolt hatalmas melléről, sietett kifelé, egymásután nyitogatta a rézkilincseket, melyeket már elérte és a negyedik szobába szaladt, az anyjához.

— Mi az? — kérdezte az anyja. A kisfiu kézenfogta, vezette, befelé. Valahányszor tányért vagy poharat tört, elvitte a helyszínére, hogy kicsit vádolja magát és kicsit diésekedjen is. Abban a szobában állapodtak meg, melyben a játékok voltak és középtűt, a szőnyegen, az apa.

Itt mosolyogtak még, mikor az anyja egyszerre kövé dermedt. Kezét a szája elé emelte, hogy elfojtsa sikolyát. A szőnyegen ájultan hevert az ura. Cselédekért kiáltott, akik kivitték a gyermeket és vizet, ecetet, borszeszt hoztak. Az apa hadonászott a kezével, levegőért kapkodott, fuldokolva, aztán néhány mély légvétel után, nem mozdult.

Kinyitották az ingét, nadrágját, a kerevetre tették. Mire az orvos megérkezett, szederjes volt az arca, az ajka, a körme sötétlila. Az orvos fekete csövén hosszan hallgatta a szívet. Nem vert többé. Nézte a meztelen testét, összeszorított, szigorú szemmel, de semmi makula rajta, fehér és sárga, izmos és egészséges, csak a gégején látszott egy parányi pont, akkora, mint egy tűszúrás, abból esőpönt ki az első véresepp. Sorra kérdezte az orvos a cselédeket és a játékokat is a kezébe adta. Megállapította, hogy a faló egyik lábáról hosszú, vékony szög állott ki, az hatolt be — villámgyorsan — a gégebe és belső vérezést, fulladást, rögtöni halált okozott. A szög hegye véres volt.

Miklóska délután a nagyanyjához vitték, ahol esokoládét kapott uzsonnára. Este anyjára sirt, hogy újra esokoládét adtak neki.

Temetés után az anyja átköltözött a fiához és együtt laktak a nagyanyjánál. Mire otthon besejezték a takarítást, a nyár elmúlt, korán lámpát kellett gyújtani, az árnyak végignyultak a falon és a gyerek zsiabdán olyasmit érez-

hetett, amit a felnőttek emlékek mondanak. Nem sirt többet, mint egyébkor. Az apját alig emlegette. Maga elé nézett, inkább tájékozatlanul, mint szomorúan. Anyja reggeltől estig tárgyalt a rokonokkal, németül, mindig németül. A kis magyar gyerekek hamar megtanulják, hogy a német szó rossz jelent. Utána keserű orvosságot kapnak, vagy olyan szomorúságról beszélnek ezen a nyelven, amit még nem szabad megtudniok. Állandóan rámeredtek a rokonok, le sem vették róla a szemüket, mindig azt mondogatták, hogy szegényke, nem tehet róla. Mikor egyedül maradtak vele, megkérdezték, hol van az apa. Azt felelte, elment. Erre mindnyájan elővetették zsebkezdőjüket, elment, ismételték, azzal a gonosz kétértelműséggel, mely megcsiklandozza a nagyok szívét és integettek, hogy milyen messzire ment el.

Három és fél éves korában kiállt egy enyhe kanyarót, az ötödik évében elbukott és bevverte a homlokát a padló párkányába. Más nem történt. Akkor már tudta, hogy az apja meghalt, régen, nagyon régen, egyesek szerint halálos betegségben, mások szerint leesett valahonnan, vagy megütötte magát. Ugy tett, hogy neki mind-

telettel beszéltek vele. Ilyen néma szemlélődések után hazament. A diványra hevert, a kis sötét szobába és sirt. Azon járt az esze, hogy az árva életénél mines szomorubb. Most először nagyon vágyott az apjára, akire már nem emlékezett, ebbe a magányos házba egy férfit kívánt, ki társa lenne, tiszta és jó barátja. Fojtogató bizonytalanság gyötörte, az élete, ami elmúlt, irtózatossá látszott és ami előtte volt, az még homályosabb. A cselédek gyakran nyiltan beszéltek előtte. Hánykolódott a kereveten, ezekkel az emlékekkel, fejét a párnákba furta és zokogott.

Abba a szobába ment és ott kijette azt a szót, ahogy őt nevezték. Sokszor mondta ki a csunya szót, melyet az újságokból is olvasott, hangosan, hogy annál jobban fájjon. Egyik füzete utolsó lapját teleírta ezzel. Éjjel aztán felkelt és összetépte a füzetet. Ez a gyötrelme nem volt édesség nélkül. Néha mindenhatónak képzelte magát. Pap szeretett volna lenni, vagy hadvezér. A folyó mellett, a hegy tetején lehunyta a szemét, elképzelte, hogy a mélységbe zuhan, hogy leesik a magasból és semmi baja sem történik. Tizenöt éves ko-

ismerte ezeket az apákat, csak a gyerekektől hallott róluk, kik úgy hívták, hogy "öregem," vastagon és egészségesen kinevelték őket, mint a tanárokat szokás. Akkor elfutotta őt a hideg. Hazament abba a szobába, leült egy székre és nem tudott tanulni. Különbözött az apák sem bűnnek jobban a fiukkal. Melettük lakott egy adótiszt, aki még mindig verte a két fiát. Igaz, hogy ezek nagyon rossz gyerekek voltak. Eretnégi előtt is rajtasípte őket, hogy koresmáznak. Ebbe a botrányba magukkal rántották majdnem az egész osztályt, a kihallgatások és a vallatások egymást érték.

Egy reggel megidéztek a szülőket is. A tanári szoba körül vára-koztak az apák. Egyik fekete szem-makalapot viselt és alatta még sárgábbnak látszott izgatott arca. Le-fel járkált az előcsarnokban, fújt a melegtől és türelmetlenül iz-zadt homlokát. A többiek kis csoportokban áldogáltak. Mindegyik emlékeztetett valamit a fiára, de a vonások már pettyhűdtek és tor-zak, a szemekben a riadalom és a fáradtság réme ült. Nem akadt közöttük olyan, ki igazán örülne az életnek. Elhasznált emberek, puffadt hasakkal, vagy lötyögő lábakkal, szegény apák, az arukon szemölcsök, az orruk piros, mint a paprika, vagy vérszegény, savanyu és zöld, mint az uborka. A soványok sőhajtoztak, a kövérek rázták a fejüket, mely akkor volt, mint a tők s mosolyuknak is olyan az ize, mint a nyers tőké, melyet megcuksztak. Már majdnem mindegyiküket kikezdte valamilyen betegség. Utolsóul érkezett, lihegve az adótiszt, kezében egy esernyővel. Lemondóan intett és siri hangon rebegte, hogy mindig van valami, még csak ez kellett, a két fiát is kicsapják, megölik ezek a gyerekek, előbb-utóbb a sirba viszik. Egészen belesoványodott az izgalomba, a szája szélén leihatatlan keserűség.

Miklóska hosszan bámulta őt és megállt egy üvegsekretny előtt, melyben ókori istenek gipszszobrai voltak. De nem azokat nézte, hanem a saját arcát, az üvegen. Fialat és szelid, tizenöt éves fiuarc volt ez, nagyon hasonló az apjához, melyet az olajképről ismert. Kétségbeesett volna, ha az ő apja is a szülők közt lenne, kik a fiuk miatt szoronganak és kitérdelt nadrágokban, kopott cipősa-rokkal éjjel-nappal lótnak a kenyér után. Így szabadabb volt. Fájt, most is fájt neki, hogy nem élt, de az ő fájdalmának már nem volt neve. Már azt sem tudta, hogy jót tett-e, vagy rosszat. De nyugodtan itélte meg azt, amit eslekedett és mosolyogva gondolt arra, hogy egykor borzongva nézte azt a kezet, amelyikkel vétkezett. Hiszen a többiek se sokkal jobbak senki sem jobb, aki él. Egy napsugár elikkázott végig az üvegen, a szobrokon és nem is látta többé az arcát. Achillest látta, a gyorslábú hős szobrát, a szekrényben, ki hosszú élet helyett dicsőséges fiataliságot kért az istenek-től és miután véghezvitte az ifjuság halhatatlan tetteit, röpke lábakkal, hamar el is távozott innen, az állagába.

Délután egy kertben tanult, nyugodtan és biztosan. Olykor, egy pillanatra megállott. Beáuntya a szemét, rajongóan és az apját látta.

— Achilles — ezt mondta magában.

Okosság csöndes éneke

En kedvesem, ha szebb nálad a hajnal,
A holdvilág, a rózsza meg a rét,
Miért maradnék nálad s poharammal
Incselgő hívásom mért von' a tied?

Bizonytal, mint sirási költők szive,
Az enyém sem bölcsőbb a szerelemben:
Hajnalnak elég nekem a vállad íve
S jó holdvilág a homlokod. És ha bennem
Zuzott apám, ki kertünkét elitta,
Rózsát érint s lelkelem ceglédi nyitja
Fölpattan, — akkor csak egy halk lehellet
A piros szára: s megvan a régi rózsza,
Fejem a mellede: s meg a régi rét.
Óh minden, minden, ami még megőja
Eszem és szívem tarika, sok színét ...

Amenyit régi költőktől tanultam,
A szerelemben nincsen több okosság.
Mindennem vagy: a vágyam és a multam,
Hold, rózsza, rét s hajnali harmatosság.

ROZVÁNYI VILMOS.

egy, nem kutatta, melyik igaz, mindent rájuk hagyott.

Első gimnáziumba járt, mikor egyik osztálytársának, a fizeszeres fiának meghalt az apja. Ez határtalanul felizgatta. Nem birt magával, egész nap sajnálta a fiút, gyakran a padjárja tekintett, az üres helyére, alig várta, hogy vízszontlássza. Csak egy hét múlva jött meg, feketében, magával hozta a vidám gyerekek közé a ravatalposztó és a klór szagát. Miklóska távolról nézte, amint nagyon sápadtan járkált az udvaron, könyvvel a kezében és amint elvált a pajtásaitól és bandukolt egyedül. Szerette volna elkísérni, de nem mertte. Még a tanárok is oly tisz-

rában kissé megsoványodott, esokorra kötötte a nyakkendőjét, jobboldalt választotta el a haját. Sokat olvasott, többnyire otthon, télen-nyáron a szobákban. A társalgóban lógott az apja olajképe, zöld alapon fekete ruhában egy ülő férfi, aki mondhatatlan szelidséggel és ártatlansággal tekint az idők távolából, gyűrűs ujjával egy füstölögő szivart tartva. Szerette az apja képeit, előszedte mind, a huszvést, mely még karesu, a harmincötvest és az utolsó is, a harmincötvest. Érezte, hogy senki sem hasonlít hozzá. Csak talán a kis fizeszeres apja, az is ily sápadt és jóságos egy régi arcképen. A többi az más volt. Nem is

NŐK SZEREPE AZ AMERIKAI IPARBAN

Mit tettek a nők ipari téren a háboru folyamán és a békekötés után. — Amikor a hazatért hősnek vissza kellett adni munkahelyét. — Simán történt meg a helycsere. — Igen sok nő megmaradt az ipari pályán.

Miss Mary Anderson, a Women's Bureau igazgatója.

AMINT a világ minden olyan országában, amely részt vett a világháborúban, úgy az Egyesült Államokban is megváltoztatták lábukat a nők ipari téren. Hogy milyen szerepet töltek be az amerikai nők a háboru alatt és a háborut követő hónapokban az amerikai iparban, arra érdekesen felel meg az a jelentés, amit az Egyesült Államok munkaügyi minisztériumának ugynevezett Women's Bureauja, nő ügyekkel foglalkozó osztálya tett közzé.

Amidőn nőket toboroztak az ipartelegeken a végett, hogy a hadbavonult férfiak helyét betöltsék, azt jószolták, hogy ezeket a nőket, visszahívja a műhelyekből a közvélemény vagy elbocsátja a gyárvállalat, amidőn majd jelentkeznek elhagyott munkájukért a háboruból, a kiképzőtáborokból visszatérő veteránok. Mások viszont azt jószolták, hogy a hazájuk szolgálatából visszatérő katonák azt fogják találni, hogy a nők úgy befészkedtek helyükbe, hogy bittal se lehet kiverni őket s nézhet a veterán új foglalkozás után.

Bizony egyik jóslat sem volt örvendetes. Szerencsére nem váltak be a jóslatok. Nem következett be a két nem között az az összeközös, amittől oly sokan féltek. Tény az, hogy sok oly nő, aki férfi helyét töltötte be a háboru folyamán, elhagyta állását, de a legtöbben a saját jószáguktól távoztak a gyárból, mások meg új tere mentek a férfikkal versenyezni.

A Women's Bureau jelentése szerint a háboru előtt főként a szövő iparban, a ruhanemű, élelmiszer, szivar, kesztyű és cipő gyárakban alkalmaztak nőket. Tíz perccel nagyobb volt a nők száma a papírdoboz, könyvkötő és nyomda, villamos gép és felszerelés, vas és bádógáru, munició iparban és az éremgyárak kisebb ágaiban.

A háboru folyamán nem csupán a hadi élelmiszer és hadianyag iparban, de a hadi eszköz és felszerelés iparban is. Bár nők dolgoztak a gyárakban, acél telepeken, irodákban és raktárakban a háboru előtt is, azok a gyárak, amelyeket legjobban próbára tett őriási rendelkezésekkel a háboru mindjárt a kitörése után, a tölténygyárak kivételével, nem voltak híresek arról, hogy valami sok nő dolgozik bennük. Szakmunkát igénylő gyárakban sohasem volt számottevő a munkásnők csoportja. A kard, löveg, puská, gránát és más hadieszköz készítésénél nőket nem igen alkalmaztak.

Amikor azonban arról volt szó, hogy ezek a gyárak minden erejüket megfeszítve dolgozzanak, igénybe kellett venni a női kezeket is.

Őriási feladatok elé állították az amerikai ipart. Eltekintve az európai hatalmaktól kapott rendelkezésektől, gondoskodniok kellett arról,

hogy gyártsák a közel 4,000,000 amerikai katonára élemezéséhez, ruházásához, felszereléséhez, elszállításához és Európába való szállításhoz szükséges kellékeket. Az élelmet amerikai marhatenyésztők, farmerek szolgáltatják, de az amerikai iparnak kellett azt elkészíteni, amerikai kannákba, dobozokba tenni és átszállítani a tengeren. Az amerikai gyapotipar 800,000,000 négyyszög yard gyapotkeltmet készített és szállított a hadsereg részére. Ha ehhez hozzáadjuk a gyapju és horgolt áruk, selyem, bőr, gummi és más cikkek rengeteg mennyiségét, némi fogalmunk lehet arról, hogy a világháboru mit termeltetett az amerikai iparral.

Csak gyorsan! Ez volt a jelszó az egész vonalon. A harcúterén a katonák sok esetben tizenyolcszor gyorsabban koptatták a ruhát, mint a polgári életben az emberek. Katonai egyenruhára és egyéb ruhaneműre őriási szükség volt. És a ruhanemű iparból elmentek a nők, akik többet akartak keresni, a munició és egyéb hadikellék gyárakba. Hozzá voltak szokva a gépzörgéshez, nem riadtak hát vissza az olyan gyáraktól, amelyekben szintén nagy a zaj.

A National Industries Board megállapítása szerint az éremunkákat gyártó telepeken majdnem kizáróan a szövőgyárakból, ruhagyárakból csábítottak munkásnőket. Amidőn azonban a termelést mégjobban kellett fokozni, ügynökeik az otthonokban elfoglalt nőket voltak kénytelenek rábeszélni arra, hogy jó fizetés mellett menjenek dolgozni a gyárakba. Némely asszonyt, leányt könnyű volt gyárba vinni mert, férjük, fivérük katonának ment és így szükségük volt a kenyérkeresetre. Elmentek a gyárba, jóllehet munka után nekik kellett a házimunkát is végezni. Igen sokan csak azért kezdtek gyárba járni, mert hazafias kötelességüknek tartották, hogy dolgozzanak, míg a férfiak a harcúterén áldoztak vérüket, éltüküket. A gyárosok természetesen szívesebben alkalmaztak olyan nőket, akiket a szükség, a nyomorúság hajt a gépek mellé. A második

sorozás után már örültek, hogy akadnak szép számmal keresetre nem szoruló nők is a hadbavonult férfiak helyének betöltésére.

Természetesen a nők fizetése emelkedett a háborus iparban és nem is tért vissza a régi standardhoz. Mivel a hadikellékeket gyártó nők fizetése emelkedett, emelkedett az az összes iparágokban. Most, amikor nőket akarnak felvenni olyan munkára, amiket a háboru előtt is nők végeztek, természetesen hallani sem akarnak az 1916-ban fizetett munkabékekről. Az ipartelegek régi jó munkásnői ma is azokban a gyárakban dolgoznak, amelyekben a háboru alatt

vállaltak munkát. A szövő és ruhagyárak kénytelenek megelégedni sokkal silányabb szolgálattal, mint amint régi munkásnők nyújtottak.

Tény az, hogy a nők várokozás felül jól teljesítették kötelességüket a háboru folyamán. Megmutatták, hogy az iparnak majdnem minden ágában hasznossá tudják tenni magukat. Az a kérdés most már, hogy a nők alkalmasak volnának-e a szakügyességet és tudást követelő férfi mesterségek megtanulására és üzésére.

Megkérdezték 652 gyárvállalatot erre vonatkozóan s azok közül 77 százalék azt válaszolta, hogy a nők kitünő munkásanyagának bizonyultak s amint a háborus iparban megállították helyüket az ügyességet, szaktudást követelő munkákban, éppen úgy megállják majd helyüket béke idején a lokomotivok, traktorok, cash regiszterek és más békés eszközök készítésénél is.

Ma már az amerikai munkásnők tábora olyan nagy, hogy joggal támaszkodik rá az ipar, amikor munkásokra van szükség, mondja a kormány ügyosztály jelentése. De ennek megállapításával nem elégszenek meg a jelentés készítői. Mozgalmat akarnak indítani avégett, hogy teljesüljön a nőknek a háboru alatt felhangzott és jórészt el is ért ama óhaja, hogy egyforma munkáért egyforma bért fizessenek a gyárosok tekintet nélkül arra, hogy férfi vagy nő végzi-e azt. Ma egyforma fizetésük van a nőknek, a férfiaknak a gépkezelésnél, ahol tényleg egyforma munkát teljesítenek. Minden olyan gépmunkánál, amely nem kíván nagy fizikai erőt egyenlő lett a férfival a nő munkás.

A nők kétségtelenül a háborunak köszönhetik azt, hogy a munkáspiacon számottevőkké lettek s nemcsak politikai téren, de a kenyér kereset terén is kivívták egyenjogúságukat nem egy iparágban s joggal számítanak arra, hogy szakmunkások is válnak belőlük rövidesen.

Florida

Soha me
utóbbi id
rek a föld

AZ idén
más tel
dörlés a
Florida
menekülnek a
légbe, a hóvih
hazájába, a je
tenger hazájába
északról siet d
arról tanuskod
annyian nem
le délre, mint
bi években.
utóbbi években
tek le annyian
idén.

Mikor a sze
kezdődik, a ho
cottageok töm
nak emberekke
floridaiaknak
vük olyan ára
ami akármely
yorki háziurna
esületére váln
rida főjöveld
idegenforgalom
Rendesen azt
Hogy Florida
ipara a gyüm
gabona. Ez
Elsősorban fe
szállodaipar
tage-ipar. Min
esak azután jó

A szezon id
vannak embere
nyokon nyári
hemzsegnék és
gosak Asheville
és senki se tör
ésazon bilines
és tavakat.

Mindez pers
rül. Hogy men
senki se tudj
már egyszer
az emberek
dollárt hagyj
azonban a há

Florida, a téli örömei világa

Soha még délre, különösen Floridába annyian nem utaztak télen, mint az utóbbi időben. — Vonaton, automobilon, hajón, yachton közelítik meg az emberek a földi paradicsomot. — S óriási vagyont hagynak ott minden esztendőben.

Az idén télen, mint minden más télen, megindul a vándorlás a két Carolina és Florida felé. Az emberek menekülnek a hideg elől a jó melegbe, a hóviharak elől a napsütés hazájába, a jég világából a kék tenger hazájába. Aki csak teheti, északra siet délre. A statisztika arról tanuskodik, hogy soha még annyian nem mentek le délre, mint az utóbbi években. De az utóbbi években se mentek le annyian, mint az idén.

Mikor a szezon elkezdődik, a hotelek és cottageok tömve vannak emberekkel — s a floridaiaknak van szívük olyan árat kérni, ami akármelyik new yorki háziurnak is becsületére válnék. Florida főjövödelmét az idegenforgalom képezi. Rendesen azt mondják, hogy Florida két főipara a gyümölcs és a gabona. Ez tévedés. Elsősorban fontos a szállodaiipar és a cottage-ipar. Minden más csak azután jön.

A szezon idején a fürdők tele vannak emberekkel, a parti sétányokon nyári ruhás férfiak és nők hemzsegnének és a golf linkek hangosak Ashvilletől Key Westig — és senki se törődik a jéggel, a mi északon bilinesbe verte a folyókat és tavakat.

Mindez persze szép pénzbe kerül. Hogy mennyibe, azt pontosan senki se tudja. A Hajózási Tanács már egyszer megállapította, hogy az emberek átlagban száz millió dollárt hagynak Floridában. Ez azonban a háború előtt volt. Csak

természetes, hogy most sokkal és sokkal többet hagyjanak ott.

Nem szabad tudniillik elfelejteni, hogy a költözés, más déli államokban, sokkal előbb megkezdődik, mint Floridában. És ez is a Délnek a jövedelme az Északtól. És jóval azután, hogy a floridai szezonnak — amit körülbelül száz napra lehet tenni — vége van,

rán is kezdődött az utazási időszak és úgy látszik, hosszú ideig is fog tartani. A passenger agentek szerint két főtja van a Dél megközelítési akaróknak: az egyik Chicagón, a másik New Yorkon keresztül. Mind a két várost napokint átlag ötven hálókoesi hagyja el. Ezerre lehet azoknak a számát tenni, akik ezekben a

Breakersben vagy a Royal Poincianában, Palm Beachen. Ezek között azonban vannak azok a boldogok és főleg gazdagok, akik az egész telet a hotelban töltik. A szállodák managementje ezekre úgy tekint, mint a business alapzatára. Azok, akik csak átutazóban vannak, rendszeren két hetet szoktak a szállodában tölteni. Mégis, nem az állandó vendégek azok, akik Florida jövedelmének a zömét otthagyják, hanem ezek az átutazók.

Vannak azután állandóan ott tartózkodók, akik nem laknak szállodában, hanem cottageokban. Persze, az ilyen bungalow kolóniák gomba módra szaporodnak. Nagyon sokan vannak, akik nemcsak azért mennek le, főleg Floridába, hogy ott kipihenjék magukat, vagy szórakozzanak, hanem mert az egészségük kívánja meg. Ha nem mennének le, talán nem is marad-

más déli államokban még mindig költenek az emberek.

Mindebből, aki csak egy kicsit tud számolni, kiszámíthatja magának, hogy az északiak mégis mennyit hagyhatnak a Délnek. Statisztikusok szerint körülbelül annyit, amiből az Egyesült Államok költségvetését egész bátran elő lehetne állítani.

A forgalomnak legjobb megítője rendszeren a passenger agentek. Ezek mondják, hogy soha még olyan nagy forgalom nem volt, mint az idén. Az idén nagyon ko-

sleeperekben helyet foglalnak. Ez kétezer ember napokint. Ha az utazási időszakot csak száz napra tesszük, akkor is kétszáz ezer ember megy le egy télen Floridába és a többi déli államba szórakozni, pihenni, telelni, egészségének helyreállítását keresni — vonaton.

Nem szabad azonban lekicsinyelni azoknak a számát sem, akik automobilon teszik meg az utat. Egy vasuti főmérnök a napokban Augustában kijelentette, hogy rövid idő leforgása alatt száz autót számolt össze, amelyek Északról jöttek és a déli meleg felé tartottak. Átlagban — azt mondják a szakértők — ötszáz automobil megy le napokint az északi államokból a délre. Egy autóra számítsunk három embert. Akkor kapunk ezeröttszáz embert napokint. Vegyük ismét a száz napos utazási időszakot: kapunk még százötvenezer embert.

Körülbelül — szintén a szakértők véleménye — négyszáz ezer ember megy le az idén északra a téli üdülőhelyekre.

Ez a hatalmas tömeg természetesen, leginkább a népszerű fürdőhelyeket keresi fel: Ashvillet, Pinehurstot, Aikent, Southern Pinest — a Carolinákban, Augustát és Thomasvillet Georgiában, Belleaire Miami, Palm Beachet, St. Petersburgot, Daytonat és St. Augustinet Floridában.

Körülbelül százötvenezerre becsülik azoknak a számát, akik a nagy, szinte világhíres szállodákban laknak a szezon folyamán mint a

nának életben. Azt mondják, hogy éppen ezért, ma Floridában sokkal több ember él, mint az Unio bármelyik másik államában.

Vannak azután a legelőkelőbbek, akik már hotelbe se mennek. Ezeknek megvannak a maguk nagyszerű villáik a tengerparton, kastélyuk, vadászházuk bent a tengerparttól messzebb.

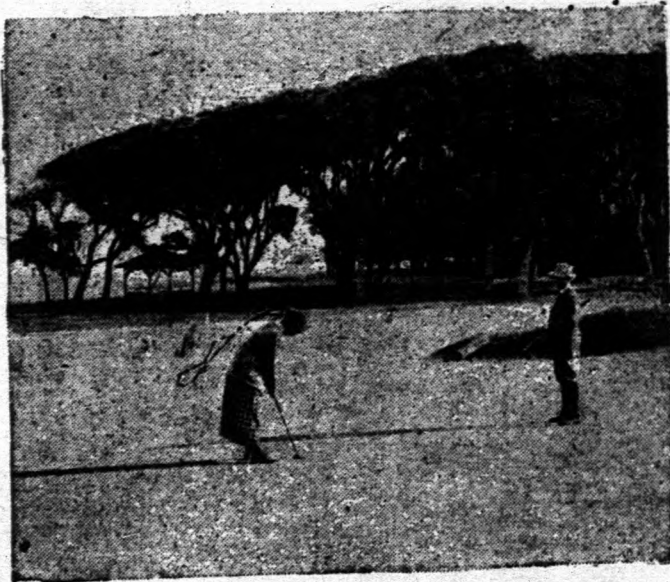
Vannak szállodák, ahol a szoba ára napi ötven dollár, de van, ahol már napi három dollárért lehet szobát kapni. De ez is óriási összeget jelent. A hotelosok igazolják, hogy az a négyszáz ezer ember, aki átlagban két hetet tölt el délen, 44,800,000 dollárt hagy ott.

St. Petersburgban és Miamiában laknak leginkább azok, akik kis bungalowokban akarják az időt eltölteni, akiknek nincs elég pénzükhöz, hogy lehetetlenül magas hotel árakat fizessenek.

Ezeket a kis városokat rendszeren a farmok tartják fenn. Ezek a farmok specializálódnak. Az egyik csak narancsot termelnek, a másik csak citromot, a harmadikon csak grapefruitot, a negyedik csak sparglit, az ötödiken csak cukorrépát, a hatodikon csak általános kerti veteményeket és így tovább.

A farmereknél megelégedettebb ember talán sehol máshol Amerikában nincs. Állandóan jó idő kedvez a munkájuknak, a terményeiket igen jó áron adhatják el, közel vannak az összes közlekedési

(Folytatás a 9-ik oldalon)

A PÁLMA - - - Irta: LAGERLÖF ZELMA

TAVOL napkelet sivatagjain élt sok-sok év előtt egy rendkívül öreg, híhetetlenül magas pálma. Akik átvonultak a sivatagon, megálltak alatta és szemügyre vették, mert magasabb volt minden más pálmánál, sőt azt szokták róla mondani, hogy bizonyára magasabb a piramisoknál s az obeliszeknél is.

Állt a pálma nagy magányosságban s ahogy egy napon elnézett a sivatag fölött, látott valamit, a mi arra bírta, hogy esodálkozásában ide-oda ringassa hatalmas lombkoronáját. A sivatag széle felől két ember közeledett. Még nagyon-nagyon messze jártak, valóságos hangyáknak látszottak, de bizonyos, hogy két ember volt. Két idegen a sivatagnak — a pálma ismerte a sivatag népét — egy férfi és asszony. Az asszony száron ült, a férfi mellette balagott. Nem volt se vezetőjük, se sátruk, se vizes tömlőjük.

— No — mondta a pálma magában — ezek kettő meghalni jöttek ide.

A pálma sietve szerteszét tekintett.

— Csodálom — folytatta — hogy még nincsenek itt prédájuk-ért az oroszlánok. Nem mozdul egyik sem. Sivatagablót sem látok. De majd jönnek.

— Hétszerez halál vár rájuk — tűnődött a pálma. — Oroszlán szétmarcangolja, kigyó halálra esípi, szomjúság kiszáritja, homokvihar eltemeti, rabló megöli, nap-sugár elégeti, félelem elemésztí szegényeket.

Megpróbálta másra terelni gondolkodását. Ennek a két embernek sorsa elszomorította.

De körötte az egész sivatagban nem akadt semmi, amit már évezredek óta ne ismert és figyelt volna. Semmi sem vonta magára érdeklődését. Újból a két vándorra kellett gondolnia.

— A viharra és szárazságra! — szólt s az élet két nagy ellenségét emlegette — mit hord a karján ez az asszony? Azt hiszem, ezek a tébolyodottak egy kis gyermeket visznek magukkal.

A pálma, mint az öregek rendszeren, messzelátó volt s valóban jól látott. Az asszony karján egy gyermek ült, fejét anyja vállára hajította és aludt.

— A kicsikének nincs is elegendő ruhája. Látom, anyja rongyaiba van takarva. Szerencsétlen asszony, nagy sietve ragadhatta ki bőlesőjéből s rohnt vele tova. Most már értem: Ezek az emberek menekülők.

— De mindazonáltal bolondok. Ha csak angyal nem oltalmazza őket, jobb lett volna ellenségeiktől mindent elviselniük, semhogy a sivatagba vonuljanak.

— Képelem, mi történhetett velük. A férfi munkája mellett volt, a gyermek aludt a bőlesőben, az asszony elment vizért. Alig tett az ajtóból két lépést, látta, hogy ellenség ront lépést felé. Visszarohant a házába, karjába kapta gyermekét, odakiáltott úrnak, hogy kövesse, aztán egyetlen szamarukkal elmenekültek. Egész napon át bujdoskoltak, bizonyára nem nyugodtak egy pillanatra sem. Igen, így történhetett s én mégis azt mondom: Ha csak angyal nem oltalmazza őket...

— Annóra meg vannak rémulve, hogy fáradtságot s más fájdalmat nem is éreznek; de látom, hogy a szomj-halál már csillog szemükben. Ismerem a szomjuhózikó ábrázatát.

A szomjúságra gondolva, görcsös rángás lepte meg a pálmát, karsu törzsét s hosszú leveleinek tömredék apró vége felkunkoro-

dott, mintha tűz pörkölté volna meg.

— Ha ember volnék, sohasem mennék a sivatagot fölkeresni. Nagyon bátor lény az, aki ide beteszi a lábát, anélkül, hogy gyökerei volnának, melyek lehetőleg a soha el nem apadó vizekhez. Még pálmákra is veszedelmes itt az élet.

— Olyan pálmára is, minő magam vagyok.

— Ha tanácsot adhatnék nekik, arra kérném őket, forduljanak vissza. Ellenségeink nem lehetnek velük oly kegyetlenek, mint a sivatag. Talán bizony abban bizakodnak, hogy a sivatagban könnyű az élet. Én tudom legjobban, hogy néha magamnak is küzdelmembe kerül életben maradnom. Emlékszem, ifjúságom idején egyszer a szélvihar valóságos homokhegyvel borított el. Közel voltam a megfuladásomhoz. Ha egyáltalában meghalhattam volna, ez lett volna utolsó óráim.

A pálma folytatta hangos gondolkodását. Szokása most már ez az öreg remetének.

— Hallom, hogy csodásan dallamos suttogás fut keresztül lombjaim koronáján. Minden levelem szárnyat öltve leng. Nem is tudom, mit éreznek ezeknek a szegény vándoroknak látásán. Az a szomorú asszony oly szép. Emlékezetembe hozza a legsodáltozóbb eseményt, melyet megéltem.

— Mialatt az öreg fa levelei halk melódiákat zizegtek, a pálma arra a nagyon régi időre gondolt, mikor két tündöklő híru emberi lény volt az oázis vendége: Sába királynője s a böles Salamon. A szép királynő hazafelé tartott országába, a király egy darabig elkísérte s itt bucsuztak el egymástól.

— Ennek az óráuk emlékére — szólt a királynő — datolyamagot ültetek a földbe s azt akarom, hogy pálma nőjön belőle s erősödjön, éljen mindaddig, míg nem király támad Judeában, aki nagyobb Salamonnál.

Ezeket mondván, elültette a magot s megöntözte szép szemé könnyével.

— Miért, hogy épp ma gondolok erre? — kérdezte a pálma önmagát. — Oly szép-e ez az asszony, hogy a legfelsőbb királynőre emlékeztet, arra, kinek számára növekedtem s éltem a mai napig?

A pálma szentül hitte, hogy leveleinek halálos suttogása a két vándort illeti. Ők maguk is bizonyára hitték, hogy haláluk közel van. Ez látszott arcvonásukból, midőn elhaladtak az utat szegélyező tevesontvázok egyike mellett. Ez látszott tekintetükön, melyet a tovaszálló keselyűk után küldtek. Másképp nem is lehetett. El voltak veszte...

Észrevették a pálmát meg az oázist s meggyorsították lépteiket, hogy vizet találjanak. De ahogy az oázishoz értek, összerogytak kétségbeesésükben, a forrás ugyan is kiszáradt. Az elikkadt asszony letette gyermekét a földre s maga sirva a forrás szélére ült. A férfi melléje dőlt, végigfeküdt a földön s mindkét öklével verte a szárazságtól megrepedt talajt. A pálma hallotta, hogy egymás közt a halálról beszélgettek.

Azt is hallotta beszédjükből, hogy Heródes király az összes két és három év közötti csecsemőket leölette félelemből, hogy köztük van a zsidók várva-várt nagy királya.

— Egyre hevesebb leveleim zúgása — gondolta a pálma. — Ezeknek a szegény menekülőknek némsokára üt végső órájuk.

Megértette azt is, hogy a két vándor rettegve fél a sivatag veszedelmeitől. A férfi azt mondta, hogy jobb lett volna menekülés helyett küzdelembe ereszkedni a harcokkal. Könnyebb lett volna haláluk.

— Isten segít rajtunk — reménykedett az asszony.

— Egyedül vagyunk ragadozók és kigyók tanyáján. Nincs ételünk, italunk. Hogyan segítene Isten rajtunk?

Megértette ruháját s a földre szoritotta arcát. Nem volt már reménye, mint az oázis embernek, ki halálos sebet hord szívében.

Az asszony egyenesen ült helyén,

kezét összekulcsolta térdén. Tekintete, mely a pusztaságba szállt, határtalan szomorúságról beszélt.

A pálma észrevette, hogy leveleinek fájdalmas suttogása mind erősebbre válik. Az asszony is meghallhatta, mert szeméit a pálma koronájára emelte. Ugyanekkor önkénytelenül kitérta karját.

— Ó, datolya! datolya! — kiáltott.

Akkora vágy reszkett hangjában, hogy maga az öreg pálma is óhajtott, bár ne volna magasabb, mint a tükörözsa bokra s gyümölcse olyan könnyen elérhető, mint a galagonya. Jól tudta, hogy koronája tele van datolyával, de miképp emelkedjék emberi lény oly szédítő magasságba?

A férfi már látta, minő elérhetetlen magasságban csüng a pompás gyümölcs. Fejét fel sem emelte, csak arra kérte az asszonyt, ne vágyakozzék lehetetlenekre.

De a gyermek, ki addig ide-oda tipegett, hantokkal s fűszálakkal játszadozott, hallotta anyja kiáltását.

Az apróság nem tudta elgondolni, hogy anyja ne kapna meg bármit, amit kíván. Mihelyt datolyáról volt szó, kezdte a fát vizsgálni. Gondolkodott, tételődött, miképp lehetne a datolyához hozzáférni: Aranyos fürtjei alatt szinte összeráncolódott tiszta homloka. Végre nevetés futott át arcán. Megtalálta a módját. Odament a pálmához, kicsiny kezével meg-simogatta törzsét s édes gyermekhangon így szólt:

— Pálma, hajolj meg! Pálma, hajolj meg!

— És ime, mi történt? A pálmalevelek felzúgtak, mintha orkán vágott volna közük s a pálma hosszú derekán borzalom futott végig. A pálma érezte, hogy a kis gyerekek hatalma van fölötté. Képtelen volt parancsának ellen-szegülni.

Szakasztott úgy, ahogy emberek szoktak meghajolni az uralkodók előtt, meghajította hosszú törzsét a kis ember előtt. Hatalmas ívben közeledett koronája a földhöz s végezetül oly mélyen megdőlt, hogy reszkető levelei a sivatag homokját söpörték.

A gyermek nem ijedt meg nem is esodálkozott, hanem örömkial-tások közt szedte le az öreg pálma friss, dus gyümölcseit.

Ahogy telezsedte magát s a fa még mindig a földön hevert, ismét egész közel lépett hozzá, kedveskedett neki s végtelenül gyengéd hangon így szólt:

— Pálma, emeld föl magad! Pálma, emeld föl magad!

S a hatalmas fa szótlanul, alázatosan feszítette meg hajlékony törzsét. Levelei úgy zengedeztek, akár a hárfá.

— Most már tudom, kit illet a halál melódiája — mondta magában az öreg pálma, mikor ismét egyenesen állt. — Nem ezeket az embereket.

A férfi és az asszony pedig térdreborultak és dicsérték Istent.

— Láttad szorongásunkat s elvetted aggodalmunkat. Te vagy az erős, ki meghajlított a pálma törzsét, mint a gyöngye nádat. Mely ellenségtől rettegünk, ha te oltalmazol minket?

Mikor a legközelebbi karaván átvonult a sivatagon, az utazók látták, hogy a híres, nagy pálmának levélkoronája fakóra vált.

— Miképp történhetett ez? — esodálkozott egyik vándor. — Ennek a pálmának nem lett volna szabad meghalnia, míg egy királyt nem lát, aki nagyobb, mint böles Salamon.

— Talán már látott is — válaszolt egy másik sivatagjáró.

PROFESSOR METCHNIKOV

Híres világszerte mint a hosszú élet és jóegészség előmozdítója

Egy több szakértőből álló bizottság felülvizsgálata alatt áll modern intézetünk, melynek célja azon betegségek kutatása, melyekben honfitársaink szenvednek.

Sok évi nehéz tanulmány és munka után, — úgy megszerzettik nagyserű intézetünket patent orvosok gyártára, — hogy sikerrel lehetünk segítségére szenvedőnek legyőzősében.

A csodálatos felfedezések Testvéreink gyógyítására, kik a bajokban szenvednek, bármennyire elhanyagoltak és komolyak is azok, elismerésnek örvendenek világszerte. A legjelenebb Specialiták állították elő ezen gyógy-szerket, melyeknek alkalmazását a föld minden részéről győztették össze.

NE LEGYEN ELKEDVELENDVE!

Mindig van remény, gyógyítására te segítsz, még ha az orvosok fel is adták. Tehát ne légyon.

Vágja ki e hirdetőt, tegyen egy keresztet a kívánt orvosra, írja alá nevét és címét és küldje be hozzánk. Levelezést feltétlen titoktartással fogjuk kezelni s mindenkor készséggel adunk INGYEN tanácsot számára.

A GYÓGYSZEREK NEVE:

.....Bármely korban és állapotban.
 .....Isom- és csuklófájdalmak ellen a test bármely részében.
 .....Külfélek és bőrbetegségek.
 .....Ifjúkori ballépések.
 .....Köhhögés, Asthma, Bronchitis és Meghűlés.
 .....A belső és a gyomor rendbekerítésére.
 .....Gyöngye vesék és vizeletti bajok.
 .....Eczema, nyílts sebek és var.
 .....Gyenge szervezet, vértelenség és étvágytalanság.
 .....Havi rendeltetések, tisztulások és vérzések.

Minden leveles titoktartás mellett történik.

THE ROMAN MEDICINE COMPANY

STATION 8. PHILADELPHIA, PA.

HUSZ...
 mutavány...
 s akkor...
 — Ezt...
 tette...
 A jegy...
 mint ilyen...
 bele a föld...
 husz éves...
 Bozó Gásp...
 mehetett...
 ta a szerel...
 esett a baj...
 az apaság...
 dani, hogy...
 Az a mega...
 hónokan te...
 hócságra...
 zódását...
 gyalur...
 egy okosk...
 ni, hümm...
 gatni — e...
 meg az an...
 igaza volt...
 volt abba...
 amerikai...
 lal meg, a...
 lami küls...
 hető fel...
 magasabb...
 A remény...
 ló emléke...
 pasztalatt...
 vándorolt...
 hában vá...
 hetyken...
 beleszület...
 Bozó G...
 tartózkod...
 ról, hogy...
 zett. Az...
 hogy van...
 csalódásb...
 giájuk s...
 újdonság...
 belehaja...
 hóc hang...
 huszonné...
 unta. Ne...
 vedjen, a...
 pán arra...
 életfilozó...
 lentőség...
 csak a sz...
 hogy val...
 keresse...
 Beállt p...

BOHÓC

Irta:
Reményi József

zás hiján. Egyelőre a kenyeret és személyét hordta szét. A foglalkozását megszokta, mert nem érezte foglalkozásnak s három hónap elteltével már arra is eltökélte magát, hogy a jegyzőnek levelet írjon. Nem a leányának, akihez elvégre több köze volt, hanem az apjának irt és nem azért, mintha tapintat vezetne volna a tollat, hanem a hivatalfőnök hatalmas voltáról még a péklegény foglalkozásában sem tudott megfeledkezni. Amikor a levelet elküldte, a melyben fogadkozott, hogy ember lesz a talpán és Mariskát feleségül veszi, azt képzelte, hogy a levélben a volt főnöke jobban tud majd eligazodni, mint a leánya.

— Az öregnek a homlokán kismul a ránc — mondta, amikor a levelet a levélsekrényre rábízta.

Hónapok teltek el. Bozó Gáspár csak nem tudott kimenekülni az élesztő és a zsemlye környezetéből, amit ugyan nem bánt, de az már bántotta, hogy a levélre nem kapott választ. Arra nem merté rászólni magát, hogy újra levelet írjon, mert úgy okoskodott, minék kétszer kopogtatni az ajtón, ahol a kopogtatást nem hallják meg rögtön. Hébe-korba eszébe volt, hogy a levélben esetleg a leányhoz kellett volna fordulnia. Arra is gondolt: nem akart ő semmit, még kérni sem, csak adni tisztességet adni, jóvátenni a hibáját, eltüntetni egy szépségfoltot a multjából. Saját magának nem tudott hazudni, mert képzelte hiányában volt s arra sem gondolhatott, hogy az ártatlan önámítás felér egy félig megvalósított reménnyel. S közben, hogy a kenyeret és zsemlyét hordta házról-házra s dadogó angolással enyelgett a szobalányokkal és szakácsnőkkel, olyan terv fogalmazott meg az agyában, mely fenyegetésbe burkolódzott. A terven ugy diadalmaszkodott és a terv ugy diadalmaszkodott rajta, hogy hónapok elteltével újra egy levélre szánta rá magát, amelyben megírta, hogy illett volna a levelére válaszolni, amikor a szándékai komolyak s amikor mindenképen az a célja, hogy Mariskát feleségül vegye. A levelet a leánynak írta s a többi között a következő fogadásokra s kijelentésekre merészkedett: "... és ha a gyermek már megszületett volna s leány volna, akkor én nem gondoskodom róla. Mert a leánygyermek csak szerencsétlenség. Ellenben, ha fiú, akkor minden hónapban küldök pénzt haza és olyan jó apa leszek, mintha mindig vele volnék. Már itt az ideje, hogy a gyerek megszületett és remélem, hogy fiú lett. Ha tisztességes asszony akarsz lenni, akkor ne fitymáld ezt a levelet, hanem válaszolj és értesíts a fejleményekről." A "fejlemények" szó tetszett neki, azért aláhúzta. A levelet ajánlottan adta fel s hat hétig nagyon pontatlanul és nyugtalanul hordta ki a zsemlyéket és a kenyere-

ret. A gazdája már-már elküldte, de szentimentális alapon megbocsátott neki.

Gyászkeretes borítékban jött meg a válasz. A leány irt, valami furcsán önérzetes hangon, büszkeséggel, mint azok az emberek, akiknek az életében csak a szülők, keresztelés, házasság és halál esemény. Közölte Bozóval, hogy az apja három hónappal azelőtt halt meg. Hozzátesztelte: véredényelmeszesedésben s a kezen és gönddal kicirkalmazott betűk szinte kirekesztették a betegség miszticizmusát. A gyerekről annyit irt, hogy fiú, a pap Gábornak keresztelte, nem tekintik fattyunak, mert az egész falu tudja, hogy Bozó őt feleségül fogja venni. Megígérte, hogy a kis fiúról nemsokára fényképet küld s kérte, hogy havonként valami összeggel apassza azokat a kiadásokat, amiket a gyermek neve lése követel.

Bozó Gáspár időközben rájött arra, hogy a péknek a portékáit kihordani szintén foglalkozás. Amerikát annyiban megértette, hogy a munka erkölcsi sulya nem degradálódik abban az esetben sem, ha napszámos jellege van. És miután a gondolkodás néha azoknak az agyában is élet jelt ad magáról, akiről föl sem tételezzük — Bozó Gáspár is a gondolkodása következtetésképpen oda jutott, hogy New Yorkban kenyér és zsemlyekihordónak lenni azonos azzal, hogy tud az otthoni gyermekről gondoskodni, sőt szerény életmód mellett arra is viheti, hogy az anyának és gyerekeknek három-négy esztendő elteltével harmadosztályra szóló hajójegyet is küldjön.

Három év helyett hat lett, míg a két hajójegyet megszerezte. A hat év ugy telt le, hogy az életéből nimbust lehetett volna fenni a feje köré. A zsemlye, a kenyér és élesztő jegyében élt. Szabad idejében ráért álmodozni a lisztes arcáról, a bohóc becsavágyáról. Néha azt képzelte el, hogy a lelkébe lágyan be van pólyázva az a csecsemő, amelyet a husz évesek álmanak lehet nevezni. Ezt a kifejezést hallotta valaha nagyon fanyar és nagyon einikus embertől odahaza s lassan, az évek elmúltával, kezdett annak a tudatára ébredni, hogy az ő bohócvágya volt élete legszebb álma. Szinte megrezdülni látszott halvány érzékenysége, amikor első new yorki hetére emlékezett. Az egy álomért, amely nem is az ő lelkében született meg, csak külső okok — egy megjegyzés — engedték kibontakozni, azért az egy álomért olyan elmélyülés és elmerengés fogta el néhanapján, hogy a családás óriási méretekben tünt fel előtte és a fájdalom nemesnek. És föltemette magában, a gyermekében, a fiában folytatását fogja keresni és akarni megszakadt álmanak. Talán — ezt inkább érezte, mint gondolta — talán huszonhat esztendő élet-

tének egyetlen célja, hogy fia érdekében dolgozzék s hogy ellenértékképpen a gyermeke helyett álmódóz zék.

Az East Sideon lakott New Yorkban, zsidók, olaszok és magyarok körében s habár még mindig ott tartott, hogy az élete csupán létezés, valami gazdagságot ösztönyszerűleg sejtett maga körül s ez: egy-néhány esztendő esősség, már uton van az anyjával Amerikába. S a várakozás három hete alatt, amíg a hajó Fiuméből uton volt New Yorkba, ugyanesak az a nyugtalanság és izgatottság lepte meg, mint annak idején, amikor a választ várta hazulról. Összetévesztette a vevőket, zsemlye helyett kenyeret hozott, a vevők panaszkodtak, a gazda fenyegetődzött, végül megelégedett bossánatkéréssel és azzal az ígérettel, hogy összeszedi magát és ezentul vigyáz.

Az utolsó napokban, mintha a nyugtalanság és türelmetlenség csakugyan kifáradt volna benne, rendesen felelt meg a megbízatásoknak. Csak éjjelenként szikrázott a szeme előtt valami sajtóságság lidére, aki elbódította. Várni — ha érezte volna, hogy ez a legmélyebb összesűrítése az élet lázának és közben két fényképet nézni, a fiáról, az egyik csecsemőkorából, a másik négyesztendő életéből. Várni — ez volt az éjjeli kísérője s a menyeezen túl, távoli horizontokon a családás leselkedett rá.

A nő megjött a gyerekekkel. A gyerekek — kis leány, bandzsitó, félszeg mozdulatu, az ajka eserepes, együgyű arekifejezéssel, kócos hajjal és elhanyagolva, szegény, szürke terméke egy forró májusi estnek, egy nő egyetlen lázának, egy férfi egyetlen eselekedetének.

— Hát... — dadogta Bozó — ez... ez... a... a... gyerekeink! ...

— Ez — mondta a nő. A férfi a nő kenderszin haját nézte s a gyereket, akinek a haja az anyjához hasonlított.

— A fiu... a fia... a fényképek...

— Leány született — védekezett a nő — nem mertem megírni... atól tartottam, hogy nem küldesz pénzt... hogy eserben hagysz... tudtam, hogy így várni fogsz rám... A fénykép a szomszédék gyermekét ábrázolja...

— A bírót!

— Azt.

Bozó hirtelen, a lélek legmélyéből fakadó indulat kíséretében, felkapta a gyereket a magasa s kedve kerekedett a földhöz vágni. A nő felsikoltott.

— A gyermekünk.

A férfi magához vonta a gyermeket és ránézett. És lassan-lassan fájón elmosolyodott az arca, komikusnak látta a csöppéget, női bohóceljöllet látott benne, csak be kellene liszteszni az arcát és kieresztetni a porondra s a közönség megszokadna a nevetéstől. Nem törődött azzal, hogy a kikötőben a tolongók lötkét jobbra-balra, csak a csöppéget bámulta, az ő husz éves álmanak karikatúráját, azt a lázas májusi estéből sarjadzott bohócot, akit ugyan szeretni soha sem fog, de mosolyogni fog rajta, mulattatja majd, beliszteszi, elneveti magát a bandzsall szemben, s ő lesz a közönsége a gyermekének, miután ő közönséget soha kapni nem tudott. Aztán határozott hangon odaszólt a nőnek:

— Nem veszek feleségül. Együtt fogunk lakni. Holnap munkát szerzek neked. A porontyot magam nem tudom eltartani. Mosni tudsz...

A nő lehajtott fővel, veleszületett női alázattal, baktatott a férfi mellett a kikötőből be New Yorkba, a rejtelmek rejtelyébe.

HUSZ esztendő korában egy ízben beliszteszte az arcát abban a magyarországi faluban, amelyben egy cirkusz mutatványai ünnepszámba mennek s akkor valaki rámondta:

— Ezt az isten is bohócnak teremtette.

A jegyzőnek az irnoka volt és mint ilyen, kötelességből szeretett bele a főnöke leányába. A leány husz éves volt és miután a faluban Bozó Gáspár irnokon kívül más nem mehetett uriszámba, tehát viszonzotta a szerelmet s egy májusi este meg esett a baj. Bozó Gáspár jónak látta az apasági kérdést olyképen megoldani, hogy kivándorolt Amerikába. Az a megállapítás, hogy isten is bohócnak teremtette, valahogyan a bohócságra valló hivatottság meggyőződését érlelte meg benne. Csak magyarul beszélt, de azért nem áttalott így okoskodni: cigánykerékét hányni, hümmögni, mókázni, arcot fintorgatni — ez a művészet nem kívánja meg az angol nyelv tudását. Amiben igaza volt, mint ahogy esetleg igaza volt abban is, hogyha egy nyugat-amerikai cirkuszban magyarul szólal meg, azért még elismerés jár, valami különös mutatványnak tüntethető fel, amiért a cirkuszigazgató magasabb belépési díjat szedhet be. A reményeit a lisztes ábrázatára való emlékezéssel táplálta és azzal a pasztallal, hogy az Amerikába vándorolt legények mind kaputos ruhában vándorolnak vissza és olyan helykén beszéltek, mintha a gögbe beleszülettek volna.

Bozó Gáspár egy heti new yorki tartózkodás után meggyőződött arról, hogy bohóe jövőjének befellegzett. Az agyában az motoszkált, — hogy vannak művészek, akiknek a csalódásba beleeropp minden energiájuk s miután a csalódás érzete az újdonság ingerével hatott rá, tehát behajszolta magát a félreismeret bohóe hangulatába. De a keserűséget huszonnégy óra leforgása alatt meg untta. Nem arra született, hogy szenvedjen, arra sem, hogy örüljön, csupán arra, hogy létezzék. Miután az életfilozófia jelentőségére vagy jelentőségtelenségére nem értett meg, csak a szükségét sem érezte annak, hogy valami elvontabb motívumban keressepe vigaszt és magyarázatot. Beállt péklegénynek, jobb foglalko-

Florida, a téli örömei világa

(Folytatás a 7-ik oldalról)

ágazatokhoz, s ami a legfontosabb, olyan időjárást élveznek, a napnak olyan melegét, olyan áldó fényét amiért mások, mint fentebb láttuk, drága pénzeket hagynak ebben az áldott országban. Van még egy olyan szórakozás, ami csak délen van meg igazán, sportszerűleg, az Unio többi államában üzik, de sehol olyan nagy arányban: ez a halászat. Különösen a tarpont és más, ugynevezett óriás halakat fognak nagy előszeretettel.

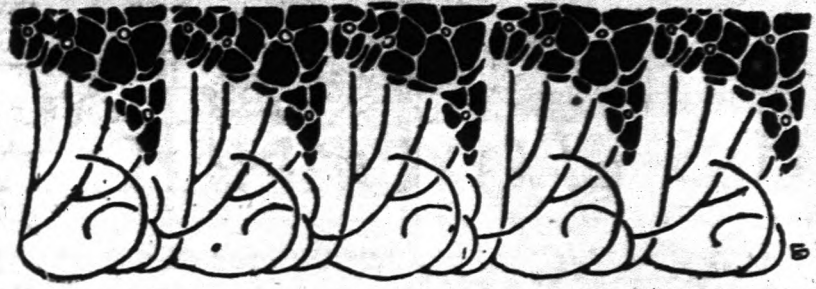
Az igazi halász késő tavasszal megy le délre, főleg Floridába. Kitűnően megcsinált "fészkek"

várják a halászt, aki már ismeri a helyeket, a vizeket, mindent és belefekhetik teljes gyönyörrel ebbe a sportba, amit sokan találhatnak unalmasnak, de amit igazi halászember a világ legizgalmasabb sportjának ismer.

Akik pedig még valami izgat — egy kis itóka esetleg, az megy tovább délnek, megy le Havannába. És a prohibíció jelentése eléggé tanuskodnak arról, hogy Havannának sincs mit panaszkodni. A bennszülöttek elenyészően csekély számba törpültek, mióta Amerika száraz lett.

:: VÁGY ::

Irta: BÓNYI ADORJÁN

HARMINESZTENDŐS korában még mindig messze volt amaz egyetlen és érdemes, minden tulsugárzó céltől. A szakadatlan előretörés, a folytonos munka alatt már meggyőződtem. Az örömtelenség, a magára erőltetett aszkézis sivárrá tette. A gondolatok csak egyetlen mederben tudtak előrehaladni, a szemei csak egyetlen fényt láttak, a szívében mindig ugyanazon egy monoton, lágy és zsongító hang zengett, nem volt semmi-semmi más, csak ez a távoli és halálos sóvárgott és még mindig elérhetetlennek látszó eredmény, amely felé rettenetes és csüggedetlen akarat-erővel hajszolta magát; és közben nem vette észre, hogy öregszik, idegei el-tompulnak, ajka és szíve színtelenné lesz, agyát belepi az elfáradottság köde és a lassú megsemmisülés felé ruhangan hangtalanul, ellenállhatatlanul.

A kis-embereknek azzal a makacs és elpusztíthatatlan szerelmével szeretett, amelyet csak a gyenge és ellentállásra képtelen lelkek tudnak ily megölő erővel, ily halálos méregként magukba szívni. Körülötte éveken keresztül libegve és örömeit, szédületeit, mély és ingerlő örvényeit kitárva zugott-zengett a város, de ő mindebből nem látott semmit. Szemeit eltakarta, hogy csak egyetlen messzi képet láthasson: azt a lányt ott átvöl, abban az elrejtett városkában, azt és senkit és semmit mást. Annak azokat a sötét és könyörtelen szeméit, annak azt a gazdag és kemény büszkeségét, azt a drágát és messziet és semmi mást.

Az akaraterő pusztán még nem tesz valakit erőssé és különbbé a többinél. Már ennél hevesebb, elszántabb és acélosabb akarat férfiban nem éghetett, mint amely őt utjain előre feszítette; és mégis szürke volt ő és kicsiny, alapszabán véve. Mert a küzdelmes életet egy olyan talapzatra építette, amit bárhol a világon megmosolyogtak volna az emberek és azt mondták volna rá: beteges kis romantika, egyszerű naivság ez az egész.

Az történt vele egyszer régen, hogy egy büszke szép-leány — az a távoli, sötétszemű a messzi városkában — végighallgatta egy kérését, azután hűvösen elmosolyodott, belenézett elgondolkodva az ő szemébe és azt mondta neki:

— Kedves barátom, próbáljon méltó lenni hozzám, próbáljon fölemelkedni, nagygyá lenni és akkor aztán újból jelentkezhetik nálam.

Minden szó beleégett a lelkébe, utjelző tábla lett minden mondat és akkor ő elindult. Fél, magasba, magasabbra, mindig magasabbra, hogy egyszer boldogan, büszkén és valóban hatalmasan és méltóan megállhasson újból a leány előtt és azt mondhasssa:

— Most már nem tagadhatod meg magadat, itt vagyok.

Az utja delén belátta azt, hogy igaza volt a lánynak: ő kicsiny és szürke és fénytelen ember, a társadalmi külső-gek minden csillogó kontósa meg kell szereznie magának, hogy egy életre elfogadható társa lehessen egy ilyen megkülönböztetett női lénynek. Körmeivel, fogvaival tépte hát a sorsot, hogy kicsikarja tőle az áhitott beteljesülést.

Fárasztó, fullasztó ut volt, de a pályáján tekintélyesen halad, pénzei gyűltek, embertársak tisztelete kezdett feléje világítani. A messzi cél közeledett feléje, bár távolról még.

Sokszor gondolt e mérhetetlen hozsuznak látszó idő alatt ilyesmít: másként kellett volna tenni, valami nagy-szerű, férfias és erős gesztus kellett volna a lány szavaira válaszul, elragadni, elrabolni vagy pedig feltárni égő és vérző bensejét, hogy meghassa, valami boldonságot és gyönyörűséget kellett volna akkor tennie, nem pedig behaj-tani fejét ebbe az igába; — ámde az ilyen gondolatokat mindenkor erős kéz-

zel elűzte: "botor gondolatok, ostoba gondolatok, menjetek tőlem, szebb ez így, a dicső munka és a gyötrelmesen szép fáradság fognak egyedül érdemes-sé tenni az isteni ajándéokra..."

Most ugy számította, hogy e szabá-lyos és megszokott robotban még őt esztendőnek kell eltelnie. Körülbelül öt év kell ahoz, hogy aranyban annyi kincs legyen mögötte, hírnévben és tekintélyben akkora hegy legyen lábai alatt, amekkora nagygyá tesz egy embert.

Öt esztendő... Sok idő lesz. De ajkai

már izt nem éreztek, szemei már színeket nem láttak, lelke már besüppedt a maga nagy vágyának elnyelő ágyába s mint egy gép indította még megmaradt erejét ehez az öt esztendőhöz.

Es történt ekkor egy napon, hogy a lány, a sötétszemű és büszke, a távoli városkából, bekopogtatott hozzá. Amikor belépett a szobába és ezek közt a falak közt, ahol még nő lélegzésével nem tette soha ünneppé a csendet, pillanatok alatt végigáradt ruhájának, hajának, nőiségének jószaga, a férfi csaknem elájult az izgalomtól. A lány le-

ült vele szemben. Kissé megtörött volt és szomorú. Beszélni kezdett. Halkan beszélt és röviden.

— Apám mult hónapban meghalt. En mindig gazdagnak hittem magamat. Most kiderült, hogy szegényebb vagyok a falu koldusánál. Egyszerre mindenki elszaladt mellőlem. A férfiak udvarlása kettészakadt, mint egy cérmasztál. A barátaink hűvösek lettek. A barátomim már csak szólni tudnak. Egyedül vagyok. Nincs senkim, ez rettenetes és elviselhetetlen. Nézze, én nem tudom, mi történt magával évek óta. Nézze, én már kicsit meghervadtam, már nem vagyok, aki régen: büszke és olyan híres szép. De egyszer régen maga megkérte a kezemet. Ha ez az érzés még él magában, én most eljöttem ide, szeretnék chez a maga régi jó és tiszta érzéséhez menekülni. Ezért jöttem.

A férfi bámult rá és nem mozdult. Ahogy a lány szavai elhangzottak, az ő testén bőszen, durván, krateri izzással ömlött végig elalattott érveinek nagy, örömteli nyílása. De ez egy pillanatot tartott. Aztán csend lett és a férfi lelkén irtózatossá hűvösség suhogott át.

Le nem vette a szemét a lányról, percekig hallgatott és gondolkodott. Mi történt? Ő tetőtől talpig nekivérte a nagy csatának, évekig harcolt egy álomért, hogy nagygyá és gazdaggá izmosodva, odaragadhasson egyszer majd a szívére egy hasonló nőt, egy szer-zerű, dédelgetett, büszke és egyenlő sorsu nőt.

Ezt a nőt most egy szerencsétlen véletlen idehajtja eléje, váratlanul és idő előtt. Ide hajtja megtörve, megalázodva, kicsinyen.

Most már ő az erős és a nő a gyenge, az alázatos, a szerény.

Most már ő van magasan fent és a nő van lezuhanva szürkén a mélybe.

Es mindez egy véletlen miatt, hiszen ha nem tölti vérejtékes munkában, kinzó robotban, önmaga akaratának rab-szolgátságában ezeket az éveket, ez a véletlen akkor is elkövetkezik, a lány akkor is itt reszket menekülően és reménykedve előtte.

Hát miért volt akkor az irtózatossá éveknek tömörkedő kínlódsága? Hát mi végből volt minden?

Kimondhatatlan keserűséget érzett. Lezuhan valahonnét, a gyönyörű épület, amelyet lelkének éveken át való rezdületeiből és fogó testének feláldozott sejtjeiből épített, összeomlott, kő és por zuhan és füstölög körülötte, élete nagy célját elborítja és megsemmisíti és hideg orkán üvölt feléje a romokon keresztül.

Bámult a lányra és hallgatott. Percek teltek el. Azután lecsukta szeméit és hűvösen, fáradtan és kimérten mondta:

— Nagyon sajnálom, kedves kisasz-szony. Reményeimet be nem várhatom. Ami történt, régen történt. En ma már nem vagyok önbe szerelmes...

VASUTI KALAND

(Folytatás a 4-ik oldalról)

Egy gondolat tisztán állott lelkem előtt: arra kellett törekednem, hogy más helyzetbe, lehetőleg a sinek közti térre jussak, ha nem akartam, hogy esetleg a következő pillanatban a leggyötrel-mesebb halál biztos zsákmánya legyek.

S ez végre sikerült! Minden izmotam, minden inamat a szakad-ságig feszítettem, megfordultam, meggömbültem, lihegtem, fejem szétszakadással fenyegetett, s irtó-zatos erőfeszítés után, amely nekem egy örökkévalóságnak tetszett, bár csak néhány percig tartott, a sinek közti mélyedésbe kerültem.

Meg voltam-e mentve? Nem értem rá efejett elmémdeni, se új reményemnek örülni, mert egész élettevékenységemet hallószervembe központosítottam. A távolban először határozatlanul, majd egyre világosabban hallottam az egyen-letes, egyhangu, tompa zajt, amelyet egy működő gőzgép szokott előidézni. Az éj borzalmas csend-jét perceről-percere a mozdony hát-borzongatóbb, zürzavaros, vad zaja, dörömbölése és zörgése, zuga-sa és zakatolása foglalta el, az amerikai vonatok örült sebességével rohanva. Még ezer lépés, már csupán ötszáz, a pokol összes gyöt-relmei megrohantak, de testemnek egyetlen rostja se mozdult, kövő meredten feküdtem ott. Megkísér-tem a kiáltást — saját hangom-mat se hallottam, hogyan hallanak meg a vonaton utazó emberek?

Most végtelen rövid időre egy

ban hallottam a süketítő bugást és zakatolást, árnyszerű tömegeket láttam repülni, még egy pillanatra halálos fölélem vett erőt rajtam — egy mélyen lecsüngő láné-nak gamója belém akadt, néhány lépésnyire cipelt s végre kabátom-nak egy nagy darabját leszakította. — ekkor az összes tárgyak táncra perdültek körültem, a hold, a hid és a magas part eszeveszett körtáncot lejtettek, minden össze-vissza s szerzetét forgott és ke-ringőzött, s én eszméletemet telje-sen elvesztettem.

Midőn felébredtem, egy ágyban találtam magamat, körültem ismerős arcokat vettem észre. Hogy rövid legyenek: az iszonyatos éjjel-re következő reggelen egy vasuti munkás talált meg, felismert és Auburnbe szállíttatott. Adáz lész folytán két hétig élet-halál közt lebegtem, mindazonáltal életerőm bizonyult erősebbnek. — győztesen bontakozott ki a halál ölelő kar-jai közül. Midőn felgyógyulásom után először pillantottam a tükör-be, láttam, hogy ama pillanatok milyen nyomokat hagytak hát-ra...

Az orvos elhallgatott. Halvány arca, ijesztő tekintete, a homloká-ról nagy cseppekben gyöngyöző veríték azt bizonyították, hogy milyen élénk lehetett visszaemléké-zése és mennyire kimerítette az el-beszélés.

Apránként mi tőlünk is eltávo-zott a lélekzetvisszafojtó szorog-gás, mellyel az érdeklődésünket felelőszó történetet hallgattuk, s

Dollár összeget küldök Magyarországra
PÉNZKÜLDÉS BÁRHOVÁ A VILÁGON.
Ha családját vagy hozzátartozóit akarja kiboztatni az éhizsából, forduljon hozzám kimerítő felelőszóért.
ÓHAZAI JOGI ÉS KÖZJEGYZŐI ÜGYEK
pontos és szakaszú előtérzés.
GARTNER LAJOS
megbízható, régi közjegyzői és pénzküldési irodája
401 EAST 80TH STREET, NEW YORK, N. Y.

Pöttyös Csikos Virágos
Fehér, Piros, Barna, Szürke, Fekete, Sárga, a legzsebb, a legjobb és valódi hazai!
M? M? M?
Valódi hazai delinkendő
Darabja \$1.25.
Irja meg, hogy milyet szeret és rendelésével küldje be a pénzt is.
Kérjen nagy képes árjegyzéket valódi hazai ékszereiről, hangszereiről, tájéko-ásuról, gazdasági és konyhaszerekről. 5 évig nem volt, de már van.
EMIL NYITRAY
224 E. 119 ST., NEW YORK, N. Y.

világos fényt véltem észrevenni, hőség csapott meg, majd hírtelen fekete és sötét lett előttem, minden, olyan dübörgést hallottam, mintha az ég dőne össze. Közel, egészen közel, alig egygyedű hű-vélyknyire, repült tova a szörnye-teg fölöttem — meg voltam ment-ve. Még félig-öntudatlan állapot-

a vidámság újra visszatért kö-rünkbe.
A vendéglő mögötti kertben, a teli hold fényében, még sokáig sétáltunk fel s alá, s figyeltünk az orvos elbeszéléseire, amelyeknek tárgyát a szabadság, a csudák és a kalandok fiatal országának elmé-nyéből merítette...

KIS
WA

Érdekes... gyújtottak... arcához, hogy... Az eső ugy... tudták a lán... Braam össze... cia és angol... hington és ha... tak lehajtott... megérteni, ho... szédje.
Végre is m... hogy a katon... erődből, és n... tól, hogy a... rüek bántják... felé igyekez... nak és a zsz... vibetik magú... és felszerel... az erődben... ágyukat. Ez... össze akartá... mi embereink... magukat, hogy... nem építene... ken, amelyek... rálya foglal...
A lefenge... len az erősne... tonái letette... nultak az er...
Köszönő leve... hingtonnak... kivéve Van Br... ték, hogy a... mácsolta, hogy... szünek s... áknak.
De voltak... éreztek, hogy... olyan őszinte... mint a többi... mácsolt az in... volt, mint a... héz dolog volt... a franciái... megértett...
Mint...
Annak a m... gyan a esata... véget ért. De... elhatározta, h... lyeket Washing... nek át a hegy... ki a franciák...
Washington... totta a dolg... is a hegyeken... voltak és nem... se sátruk, se... olyan, ami had... kellene ahhoz... vásároljanak... fizessenek.
Aranyat bír... zére, hogy há... látja. A mi se... volt osztva... emberrel. A... gar rangot ka... ton ezredes ka... természetesen... elviselhetett... hadseregből... vel.
Rövid idő... land kormány... György királ... haderőnek él... kal készült... ta, hogy szük... támogatására... gött neki, h... katonáskodja... Washington... szettek a fölt... vetett a hív...

KIS LÁNYOKNAK KIS FIUKNAK

WASHINGTON GYÖRGY élettörténete

(12. folytatás.)

Érdekes jelenet volt. Világot gyújtottak s közel tartották az arcához, hogy láthasson olvasni. Az eső úgy esett, hogy nehezen tudták a lángot megtartani. Van Braam összekevert holland, francia és angol szavakat, míg Washington és hadsegédei mellette álltak lehajtott fővel és próbálták megérteni, hogy mit jelent a beszédje.

Végre is megállapodtak abban, hogy a föltételek azok lesznek, hogy a katonák kivonulhatnak az erődéből, és nem kell félniük attól, hogy a franciák vagy rézbőrűek bántják őket, miközben hazafelé igyekeznek. A dobok szólhatnak és a zászlók lenghetnek, és elvihetik magukkal összes javaikat és felszereléseiket, s mindazt, ami az erődben van, kivéve a nagy ágyukat. Ezeket a franciák össze akarták törni. Emellett a mi embereinknek kötelezni kellett magukat, hogy egy éven belül nem építenek azokon a területeken, amelyeket Franciaország királya lefoglalt.

A gyenge engedni volt kénytelen az erősnek. Washington és katonái letették a fegyvert és kivonultak az erődéből.

Köszönő levelet küldöttek Washingtonnak és összes tisztjeinek, kivéve Van Braamot, akiről azt hitték, hogy a feltételeket úgy tolmácsolta, hogy ártson a mi részünknek s használjon a franciáknak.

Dé voltak olyanok is, a kik úgy érezték, hogy Hogy Braam éppen olyan őszinte és bátor katona, mint a többi s hogy rosszul tolmácsolta az inkább a feje hibája volt, mint a szívéé, mert hát nehézség dolog volt egy hollandusnak a franciáit angolra fordítani és megértetni.

V. FEJEZET Mint hadsegéd.

Annak a módnak dacára, ahogyan a csata Great Meadowsnál véget ért Dinwiddie kormányzó elhatározta, hogy a csapatot, amelyeket Washington vezetett, kellenek át a hegyeken és kergessék ki a franciákat Duquesne erődéből.

Washington örült tervnek tartotta a dolgot, nagy hó volt ugyan is a hegyeken, emberei fáradtak voltak és nem volt se fegyverük, se sátruk, se ruhájuk, se eleségük olyan, ami hadviselésre kell. Arany kellene ahhoz, hogy felszerelést vásároljanak és új csapatokért fizessenek.

Aranyat biztak a kormányzó kezére, hogy használja, amint jónak látja. A mi seregünk tíz bandára volt osztva, mindegyikben 100 emberrel. A Király katonái magas rangot kaptak, míg Washington ezredes kapitányává lett. Ez természetesen több volt, mint amit elviselhetett, ennél fogva kilépett a hadseregből azonnal és fájó szívvel.

Rövid időn belül Sharpe, Maryland kormányzóját nevezte ki György király annak az egész hadsereg élére, amely a franciákkal készült verekedni. Sharpe tudta, hogy szüksége lesz Washington támogatására, ennél fogva könyörgött neki, hogy térjen vissza és katonáskodjék vele a harcban. Washingtonnak azonban nem tetszettek a föltételek és ügyet se vetett a hívásra.

The life of GEORGE WASHINGTON

(12. Continuation)

It was a queer scene. A light was brought, and held close to his face so that he could see to read. The rain fell in such sheets that it was hard work to keep up the flame. Van Braam mixed up Dutch, French, and English in a sad way, while Washington and his chief aids stood near with heads bent, and tried their best to guess what was meant.

They made out at last that the main terms were that the troops might march out of the fort, and

fear no harm from French or redskins as they made their way back to their homes. The drums might beat and the flags fly, and they could take with them all the goods and stores, and all that was in the fort—but the large guns. These the French would break up. And our men should pledge themselves not to build on the lands which were claimed by the King of France for the space of one year.

The weak had to yield to the strong, and Washington and his men laid down their arms and marched out of the fort.

A note of thanks was sent to Washington, and all his French men but Van Braam, who was thought to have read the terms in such a way as to harm our side and serve the French.

But there were those who felt that Van Braam was as true as he was brave, and that it was the fault of his head and not his heart, for it was a hard task for a Dutchman to turn French into English, and make sense of it.

CHAPTER V.

As Aide-De-Camp.

In spite of the way in which the fight at Great Meadows came to an end Governor Dinwiddie made up his mind that the troops, led by Washington, should cross the hills and drive the French from Fort Duquesne.

Washington thought it a wild scheme; for the snow lay deep on the hills, his men were worn out, and had no arms, nor tents, nor clothes, nor food, such as would fit them to take the field. It would need gold to buy these things, as well as to pay for fresh troops.

Gold was placed in the Governor's hands to use as he pleased. Our force was spread out into ten bands, of 100 men each. The King's troops were put in high rank, and Colonel Washington was made Captain. This, of course, was more than he could bear, so he left the army at once, and with a sad heart.

In a short time Governor Sharpe of Maryland was placed by King George at the head of all the force that was to fight the French. He knew that he would need the aid of Washington, and he begged him to come back and serve with him in the field. But Washington did not like the terms, and paid no heed to the call.

The next Spring, General Braddock came from England with two large bands of well-trained troops, which it was thought would drive the French back into Canada. Our men were full of joy, and thought the war would soon be at an end. Braddock urged Washington to join him in the field. Washington felt that he could be of great use, as he knew the land and the ways of red-men, so he took up the sword once more, as Braddock's aide-de-camp.

(To be continued)

A következő tavasszal Braddock generális jött át Angliából két jól kiképzett nagy csapatral, melyet arra szántak, hogy a franciákat visszahajtsa Canadába. A mi katonáink örvendek és azt hitték, hogy a háborúnak hamarosan vége lesz. Braddock arra buzdította Washingtonot, hogy menjen vele a harcra. Washington érezte, hogy igen hasznos lehet, minthogy ismerte a terepet és a rézbőrűek szokásait, ennél fogva kardot fogott ismét mint Braddock hadsegéde.

(Folytatjuk.)

Az éhínség északi Kinában

(Folytatás a 3-ik oldalról)

egyik öregebb ember elment meg nézni, hogy mi a baj. Egy fiatal asszonyt talált ott, két kicsi leánygyerekekkel. Elmondotta, hogy az ura beteg és hogy a házukban nines egy szem enivaló. Előző nap délutánjától kezdve nem ettek egyetlen falatot. Ezért a férj a végső elhatározásra jutott. Másnap reggel el akarta vinni a városba a feleségét és a két leányát és eladni őket annak rendje és módja szerint. Mielőtt eltávoztunk volna, az evangélista megígértette a férjjel, hogy várni fog, míg ő viszont megígérte, hogy másnap reggelre küld egy kis élelmiszert.

Nem messze innen egy másik faluba érkeztem. Ott is, mint mindenütt, a kivánsiak egész tömege fogadott. A történet maga itt is ugyanaz volt. Gyökerek, falevelek, éhség, kolera, éhhalál. Beszéltem a falu előjárójával is. Kinai felfogás szerint gazdag ember. Vagy husz akker földje volt. Az egész husz akkeren egy bushel termése volt. Megkérdeztem, hogy miből él. Ezekből, mondotta és a ruháira mutatott. A legnagyobb részét máris eladta. És mi lesz ezután? "Azt hiszem, hogy éhen halok", felelte a legtökéletesebb nyugalommal.

Mialatt beszéltem, az ut másik oldalán ostersuhogást hallottam, majd eszeveszett gyereksírás. Egy alig négy esztendő kis leánygyerek sirt keservesen, míg mellette egy asszony, a karján két gyerekkel álldogált. A kis leány félénken közeledett az asszonyhoz, aki elővett egy öszvérostort és ráütött a gyerekre. A kis gyereket, mint megtudtam, a menekülő szülei hagyták itt az asszonnyal, hogy viselje a gondját. Azonban neki magának is alig volt mit ennie a családjával együtt. Amikor a fogadott gyerek enni kért, ostort kapott. Más menekülők, mint hallottam, odakötözik a gyermekeiket a falvak kapuihoz és ott hagyják. Egy reggel hetet halva találtak, amikor a kapukat kinyitották.

Még sok más borzalmasnál borzalmasabb adatot is felsorol

a tudósító, aki azonban kénytelen konstatálni egyrészt azt, hogy a gyerekek eladása nem annyira nyereségvágyból, mint inkább azért történik, hogy a gyerekeknek ellátásuk legyen és azt, hogy mindegyik nyomor dacára is alig van tényleges koldulás és, hogy a kínai az ő megszokott egykedvűségével, fatalizmussal várja az eseményeket. A kínai mosolyog a nyomorban, amint mosolyog magán a halálon is. Még a nyomorban is meglátja a humort. Az őseinek bölcsesége segít neki. Aminek jönnie kell, az el fog jönni; az ellen tenni nem lehet. És minden mozzanatához a nyomornak, a betegségnek, az éhhalálnak megvan neki a maga vallásbölcsesleti kadenciája.

Amikor már nem mosolyog a nyomoruságán, amikor elhagyja a stoikus nyugalma, akkor a kínai már a halálához közeledik. Az öngyilkosság nem volt szokatlan Kinában, de ma már mindennapos dolog. Az egyik család például elérkezett a végső stációhoz. Már gyökeret sem ehetett, sem pedig farostokat. Az asszony kétségbeesett. Elment az egyik szomszédhoz, akinek volt még egy kis gabonája és egy kevés kását kért tőle. A kását megfőzte és vacsorára odaadta az urának. Mindketten ettek belőle. Amikor felét elfogyasztották, az asszony elmondotta, hogy mérget tett az ételbe és hogy meg kell halniuk. A férj nyugodtan fogadta a hirt és megitt a kását, várva a halált. Mielőtt a nő meghalt volna, a szomszédot arra kérte, hogy adjon enni a gyermekeinek mindaddig, amíg annivalója van.

És ebben a dologban semmi szokatlan nincsen. Ez mindennapos ma a kínai nyomorgó vidékeken.

Kína a legkorruptabb országok egyike, azonban a népmilliók szenvedésben bámulatos önmegtartóztatást és törvénytiszteletet tanúsítanak. A vallásos fatalizmus az, ami erőt, kitartást ad nekik a retentő szenvedések közepette is.

Kissé megtörött volt... Halkan

hónapban meghalt... megamagat... szegényebb vagyok... Egyszerre mindenki... A férfiak udvarlása... egy cérnaszál. A ba... ettek. A barátnőim... tudnak. Egyedül va... na, ez rettenetes és el... se, én nem tudom, mi... évek óta. Nézzé, én... vadtam, már nem va... búsítke és olyan híres... égen maga megkérte... az érzés még el ma... főttem, ide, szeretnék... és tiszta érzéshez... öttem.

és nem mozdult... elhangzottak, az ő... van, kráteri izzással... ott érkeinek nagy... De ez egy pillanatig... lett és a férfi lel... ség suhogott át.

semét a lányról, per... gondolkozott. Mi... talpig nekivérteze... évekig harcolt egy... gyá és gazdagga iz... nasson egyszer majd... ló nőt, egy nagysz... ke. és egyenlő sorsu...

gy szerencsétlen vé... e, váratlanul és idő... gtorve, megalázkod...

és a nő a gyenge... ny... magasan fent és a... ürken a mélybe.

etlen miatt. Hiszen... kes munkában, kin... akaratának rab... az éveket, ez a vé... etkezik, a lány ak... enekülően és re...

kor az irtózatos... inlódása? Hát mi...

eserüséget érzett... nét, a gyönyörű... nek éveken át való... ő testének feláldo... t, összeomlott, kő... lög körülötte, éle... és megemmisíti... feléje a romokon

es hallgatott. Per... lecsukta szeméit... és kimerően mond...

m, kedves kisasz... be nem válthatom... rtént. Én ma már... relmes...

Pöttyös Csikos Virágos
Fehér, Piros, Barna, Sötét, Fekete, Sárga, a legcsinosabb és a legjobb és a legolcsóbb!
MÍ? MÍ? MÍ?

delinkendő
1.25.
et szert és ren... péntek.
írjegyzéket való... gszereit, tájké... konyhaszereit.
de már van.
ITRAY
YORK, N. Y.

Mennyből az angyal

lejön karácsonykor közibénk s eltölti lelkünket békével, szerepével.

Boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk Amerika magyarságának

Adja Isten, hogy e jó kívánságunk minden magyar otthonban egészséges, boldog családot találjon. A jókívánságunk mellett számtalan otthonba jutott el karácsonyi ajándékunk, egy darab Partos-féle Növénybalsam Szappan, amelyet azoknak küldtünk meg, akik legalább 5 dollár árát rendeltek a Partos-féle gyógyszerkülönlegességekből. Nem akarjuk, hogy legyenek, akik nem részesülnek ebben az értékes ajándékban az ingyenes Disz Fali Naptáron kívül, ennél fogva újlag figyelmeztetjük a kedves olvasót, hogy **december 25-ig érvényes ajánlatunk**. Aki december 25-ike előtt rendel, az megkapja rendelésével egyidejűleg ezt a híres arcsepítő és bőrfinomító szappant és a remek Disz Fali naptárt, amely minden háznak büszkesége.

Rendelését a pénzzel együtt küldje e címre:

PARTOS PATIKA

160 SECOND AVENUE,

NEW YORK, N. Y.

RENDELJEN PARTOLA gyomor- és vértisztítót, PARTOGLORY szervezeterősítőt, PARTOHERB vesejavító teát vagy bármely az alábbi gyógyszerek közül

Eredeti és hatásos gyógyszerkülönlegességeikért csak ide írjon. Utánzatoktól vagy hamisítványoktól óvakodjék!

Vágja ki!

RENDELÉSI-IV.

Vágja ki!

	\$	c
PARTOLA, fertőtlenítő, vértisztító és hashajtó cukorkát, ára \$1.10 6 dobozzal \$5.50 a biztosítási díjjal együtt		
PARTOGLORY, idegerősítő kivonat, üvegje \$1.25, 5 üveggel \$5.00		
HERKULES, a legujabb és legfinomabb valódi Partos-féle Gyomor- erősítő, ára egy üveggel 2 dollár, hat üveggel 10 dollár, 12 üveg- gel 18 dollár.		
LIRO, fűfájás elleni otyyát, ára \$1.10, 6 dobozzal \$5.50		
KÖSZVÉNY fájdalomk elleni Partos-féle szereket, ára \$3.00, dupla adaggal \$5.00		
PARTONE vasostyát, vérszegénység ellen, ára \$1.50, 4 dobozzal \$5.00		
PARTONIC VASBORT, üvegje \$1.50, 4 üveggel \$5.00		
PARTOWILL gyomorporokat, ára \$1.10, 6 dobozzal \$5.50		
HOFFMAN CSEPPEKET, ára üvegenként 50 cent és 1 dollár		
PARTOCYL kenőcsöt viszketés, pattanások ellen, ára \$1.10, 6 té- gelylyel \$5.50		
PARTOZONET, sebek vérzése ellen, ára \$1.10, 6 dobozzal \$5.50		
PARTOUGHTOT köhögés ellen, ára \$1.10, 6 üveggel \$5.50		
PARTOOUTH SYRUPOT (szőrp- gyermekeknek fogászor, üvegen- ként \$1.00		
PARTOPINET, gyermekeknek köhögés ellen, ára \$1.10, 6 üveg. \$5.50		
PARTOMILKET por alakban, vízzel felhígítva kitűnő gyermek-tá- pszor, ára \$1.00, 6 dobozzal \$5.00		
PEMETE cukorkát, köhögés és torokbaj ellen, ára 35c, 3 doboz \$1.00		
KÁRPÁTI MELLETEÁT, ára 60 cent, 2 dobozzal \$1.00		
PARTOS-féle rheuma elleni RUMATIN porokat és PARTOPAINT, ára \$3.00, dupla adaggal \$5.00		
PARTOACHE, fülbaj elleni porokat, ára \$1.10, 6 dobozzal \$5.50		
PARTOSWEATET lábizadás ellen, ára \$1.10, 6 üveggel \$5.50		
PARTOPILE aranyér elleni kenőcsöt, ára \$1.50, 4 tubussal \$5.00		
PARTOHERB vesefü és gyökértéát, ára \$1.10, 6 dobozzal \$5.50		
PARTOPAIN No. 1. fájdalomcsillapítót, ára 50c		
PARTOCERIN kenőcsöt, útés folytán támadt daganatra, ára \$1.10, 6 tégelylyel \$5.50		
PARTO-BALM OLAJAT, égési sebek ellen, ára \$1.10, 6 üveg \$5.50		
PARTO-BALM KENŐCSÖT sebekre, ára \$1.10, 6 tégelylyel \$5.50		
PARTOWORMOT, gillisták elhajtására, ára \$1.10, 6 adaggal \$5.50		
PARTOTAPET, pántlikagilisza ellen (felnöttek részére) dupla adaggal \$5.00		
PARTOS-ASTHMA, nehéz lélegzés elleni szert, ára \$1.50, 4 üveg \$5.00		
PARTOS-féle SÓBORSZESZT, ára nagy üveggel \$2.00, kis üveg- gel 50c. és \$1.00		
PARTOS-féle Egri Császár Szemvizet, ára \$1.00, 6 üveggel \$5.00		
PARTOLIN, haj, bajusz és szakáll növeztető (kenőcs), ára \$1.10, 6 tégelylyel \$5.50		
HAIRTONIC hajpólo vizet, \$1.10, 6 üveggel \$5.50		
PARTOS-féle HAJTISZTÍTÓT, ára 75c		
PARTOCREMÉT nappali használatra, ára \$1.10, 6 tégelylyel \$5.50		
PARTOCREMÉT, éjjeli használatra, ára \$1.10, 6 tégelylyel \$5.50		
PARTO-SZAPPANT, növény-balsam arcsepítő szappant, ára 35c, 3 darab \$1.00		
PARTOPASTÁT, a legkellencebb fogtisztítót, ára 35c, 3 db. \$1.00		
ELZA-VIZET, a haj természetes színének visszaadóját, ára \$1.50, 4 üveggel \$5.00		
PARFUMÓT, rozsdát, ibolyát, orgonát, rózsát, ára \$1.00 és \$2.00		
PARTOS-féle valódi DIOFA OLAJAT, ára \$1.00		
BAJUSZPEDRÓT, ára 35c, 3 dobozzal \$1.00		
BAJUSZKÖTŐT, ára 50c, 75c. és \$1.00		
PARTOMINT szájonc vizet, egy üveg ára 50 cent		
PARTOCORN tyukaszemirtó és bőrkeményedés elleni szert, ára 35c, 3 üveggel \$1.00		
ARCFINOMÍTÓ PUDERT, fehérét, rőzsaszint vagy krémet, ára \$1.00, 6 dobozzal \$5.00		
Összesen:		

Egy darab igen finom szappant és egy remekszép falinaptárt 1921. évre kap az, aki legalább 5 dollár 50 centért rendel az itten felsorolt szerekből

Vágja ki!

Karácsonyi ajándék szelvény

Vágja ki!

T. PARTOS PATIKA,
160 Second Ave.,
New York, N. Y.

Mellékelem rendelésemet és kérem az egy darab Növénybalsam szappant, valamint az 1921. évre szóló falinaptárt részemre megküldeni.

A rendelő pontos címe: